

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมความรู้คำศัพท์ ความคงทนในการจำคำศัพท์ และความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้สมุดจดคำศัพท์ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัย โดยแยกเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนคำศัพท์และสมุดจดคำศัพท์
2. เอกสารเกี่ยวกับคำศัพท์
3. เอกสารเกี่ยวกับความคงทนในการจำ
4. เอกสารเกี่ยวกับการเขียนอนุเฉท

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคำศัพท์และสมุดจดคำศัพท์

1.1 การเรียนการสอนคำศัพท์

นับตั้งแต่มีวิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเป็นต้นมา จุดเน้นของการสอนภาษามักจะอยู่ที่ไวยากรณ์ของภาษาหรือคำศัพท์ ในระยะหลังเมื่อมีการพัฒนาแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) และแนวการสอนแบบธรรมชาติ (The Natural Approach) การสอนคำศัพท์เริ่มมีบทบาทเด่นชัดขึ้นมาก เพราะแนวการสอนเหล่านี้มีความเชื่อว่าในระยะเริ่มต้นของการเรียนภาษาที่สอง การเรียนรู้คำศัพท์ย่อมจะมีข้อดีมากกว่าการเรียนรู้ไวยากรณ์ ซึ่งสามารถชดเชยได้ก่อน จนกว่าผู้เรียนมีความรู้คำศัพท์อยู่ในระดับหนึ่ง

ก่อนปี ค.ศ. 1970 การเรียนการสอนคำศัพท์ได้รับอิทธิพลมาจากการสอนแบบเน้นไวยากรณ์ (Grammar Translation Method, GTM) ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นกิจกรรมการแปลและไวยากรณ์เป็นหลัก Krashen (1987, pp. 127) ได้อธิบายถึงวิธีการสอนไว้ดังนี้

1. ผู้สอนอธิบายกฎไวยากรณ์พร้อมกับแสดงประโยคตัวอย่างประกอบ
2. ผู้สอนแสดงคำศัพท์พร้อมกับคำแปลในภาษาแม่
3. ผู้สอนแสดงบทอ่านซึ่งในบทอ่านก็จะปรากฏคำศัพท์และรูปแบบของไวยากรณ์ที่ได้นำ

เสนอไปแล้ว

4. ทำแบบฝึกหัดท้ายบทซึ่งจะเป็นการทบทวนเกี่ยวกับไวยากรณ์และคำศัพท์ และแบบฝึกหัดเหล่านี้เน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงโครงสร้างไวยากรณ์ และการแปลทั้ง 2 ทิศทางคือแปลจากภาษาแม่เป็นภาษาที่เป้าหมาย และจากภาษาเป้าหมายเป็นภาษาแม่

5. ผู้สอนให้รายการคำศัพท์ไว้พร้อมกับคำแปล และเป็นหน้าที่ของผู้เรียนเองที่จะหาวิธีจัดการกับคำศัพท์ให้เข้าไปในความจำ

Fox, L (1987, pp. 307) กล่าวถึงการสอนแบบนี้อีกว่า ผู้เรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศ โดยวิธีแบบเน้นไวยากรณ์ และการแปล ซึ่งการเรียนโดยวิธีนี้ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับคำศัพท์และกฎจำนวนมาก แต่การเรียนด้วยวิธีนี้ ไม่ช่วยให้ผู้เรียนซึมซับได้มากนักจะเห็นได้วิธีการไวยากรณ์ และการแปลเน้นที่ไวยากรณ์ การฝึกแปล และการอ่าน มากกว่าการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

วิธีการสอนที่ได้รับความนิยมในเวลาถัดมาคือการสอนแบบฟัง-พูด (Audio-lingual Method) จุดมุ่งหมายของวิธีการนี้คือเน้นที่การพูดและฟัง มากกว่าการอ่านและเขียน

ซึ่งทั้งการสอนแบบเน้นไวยากรณ์ และการสอนแบบฟัง-พูด ยังคงให้ความสำคัญกับกฎไวยากรณ์มากกว่าคำศัพท์ Workman, et al. (1990, pp. 23) กล่าวว่า ความสำเร็จของคำศัพท์ในการสอนภาษาได้ถูกละเลยในช่วงเวลาของวิธีการสอนแบบฟัง-พูด ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว การสอนเน้นที่ไวยากรณ์เป็นสำคัญ คำศัพท์จะถูกแสดงก็ต่อเมื่อเมื่อถึงคราวจำเป็นเท่านั้น ดังนั้นคำศัพท์จึงเป็นรอง ไวยากรณ์ ยกเว้นเมื่อตอนที่จะใช้คำศัพท์สื่อความหมายของโครงสร้าง หรือแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

โดยสรุปแล้วการสอนคำศัพท์ในอดีตได้ถูกละเลย ดังนั้นจึงได้มีผู้ปรับปรุง และพัฒนาวิธีการเรียนการสอนคำศัพท์ในปัจจุบัน Hunt and Beglar (1998, pp.7) ได้แบ่งการเรียนการสอนคำศัพท์ออกเป็น 3 วิธีด้วยกัน คือ การเรียนรู้แบบบังเอิญ (Incidental Learning), การสอนแบบตรง (Explicit Instruction) และ การพัฒนากลวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Independent Strategies Development) เมื่อพิจารณาการเรียนการสอนคำศัพท์ดังกล่าว จะพบว่า

การเรียนรู้แบบบังเอิญเป็นวิธีการที่เน้นกิจกรรมการอ่านอย่างกว้างขวาง (Extensive Reading) และการฟัง ซึ่งการเรียนรู้แบบบังเอิญ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่ได้ตั้งใจที่จะเรียนโดยตรง แต่เป็นผลพลอยได้จากการทำงานหรือเรียน

การสอนแบบตรงเป็นการสอนที่ถูกออกแบบวางแผนโดย ผู้สอนเป็นการสอนที่เจาะจงคำที่นักเรียนต้องเรียนรู้ ผู้สอนจะเสนอคำศัพท์ต่อนักเรียน, เพิ่มเติมความรู้เรื่องคำศัพท์ และพัฒนาความชำนาญในคำที่รู้แล้ว

สำหรับการพัฒนาทวิวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ วิธีการฝึกเดาความหมายคำศัพท์จากบริบท และ ฝึกการใช้พจนานุกรม

1.2 สมุดจดคำศัพท์

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้จัดประกายแนวคิดที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการเรียนแบบต่างๆ เพื่อที่ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง (O'Malley and Chamot, 1990; Oxford, 1990) และเพื่อบรรลุแนวทางการสอนดังกล่าว ในการเรียนคำศัพท์ควรให้ผู้เรียนได้มีการทำสมุดคำศัพท์ ซึ่งสมุดคำศัพท์นี้ไม่ได้แทนที่การเรียนคำศัพท์แบบอื่นๆ เช่น การอ่านกว้างขวาง, การเรียนรู้โดยตรงจากงาน, การทำแบบฝึกหัดคำศัพท์โดยตรง แต่จะมุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของคำในเรื่องต่างๆ และการใช้สมุดคำศัพท์ก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (Allen, 1983; Gairns and Redman, 1986; McCarthy, 1990) ในประเทศไทยได้มีผู้นำบัตรคำมาใช้เพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ โดยใช้ภายใต้ชื่อเทคนิคกล่องบัตรคำศัพท์ (Vocabulary - Card - Box Technique) โดยนักเรียนบันทึกคำศัพท์แล้วนำมาจัดเรียงในกล่องคำศัพท์ ซึ่งกล่องคำศัพท์ จะถูกแบ่งออกเป็นสี่ส่วนตามความรู้ของผู้เรียนต่อคำศัพท์คำนั้น ดังนี้ ส่วนที่หนึ่งสำหรับคำที่จำได้แล้ว, ส่วนที่สองสำหรับคำที่ลืมไปแล้ว, ส่วนที่สามสำหรับคำที่รู้ล่าสุด และส่วนที่สี่สำหรับคำที่รู้ไม่มาก งานวิจัยชิ้นนี้เป็นของ อิศริยา ทศนงาม (2537) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการใช้เทคนิคกล่องบัตรคำเพื่อช่วยนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี ที่มีความสามารถน้อยในการจดจำคำศัพท์ ให้สามารถจำคำศัพท์ที่ได้เรียนในชั้นเรียนอย่างแม่นยำมากขึ้น ผลปรากฏว่า วิธีการใช้เทคนิคกล่องบัตรคำศัพท์สามารถช่วยให้นักศึกษาจดจำคำศัพท์ที่ได้รับการสอนในชั้นเรียนอย่างแม่นยำได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ โดยให้ความเห็นว่าเทคนิคนี้มีประโยชน์และยังมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนนำหลักการ และความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ และปฏิบัติ ในด้านการจำคำศัพท์ ซึ่งไม่เฉพาะแต่ในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่ฝึกให้ผู้เรียน ได้สร้างเสริมการเรียนรู้อย่างอิสระด้วยตนเองต่อไปอีกด้วย

อย่างไรก็ตามมีผู้สอนจำนวนมากที่ไม่แน่ใจว่าลักษณะรูปแบบของสมุดคำศัพท์ควรเป็นอย่างไร ดังนั้น Schmitt และ Schmitt (1995, pp. 133-134) ได้เสนอสมุดคำศัพท์ซึ่งสมุดคำศัพท์นี้มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของคำในเรื่องต่างๆ โดยมีหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.2.1 หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลักการ 11 หลักการดังต่อไปนี้ เป็นหลักการที่ควรพิจารณา เมื่อออกแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ หลักการส่วนใหญ่มาจากงานวิจัยเกี่ยวกับความจำ (รวบรวมโดย Badderley, 1990) และที่เหลืพัฒนาโดยนักวิจัยภาษาหลายๆท่าน

1. การจำคำศัพท์ใหม่ๆที่ดีที่สุด คือการรวมคำศัพท์ใหม่นั้นเข้ากับภาษาที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้ว

Badderley กล่าวถึงหลักการรวมความรู้ใหม่กับความรู้เก่าเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยส่วนมากว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของการเรียน ซึ่งกล่าวได้ว่าการเรียนนี้ก็เปรียบเสมือนกับแบบฝึกหัดการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียน ต้องหาวิธีทางที่ดีที่สุดที่โยงการเรียนรู้ใหม่เข้ากับการเรียนรู้เดิม คำศัพท์ที่รู้อยู่แล้ว เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายใหญ่ ของความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ถ้าคำใหม่สามารถเชื่อมโยงเข้าไปในเครือข่ายนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนระลึกคำศัพท์ได้ในทางกลับกัน ถ้าคำศัพท์นั้นยังไม่ถูกรวมไว้ในเครือข่าย คำนั้นก็จะมีแค่ลักษณะของคำเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนค้นคืนจากความจำ

2. การจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เอื้อต่อการเรียนรู้

เป็นการง่ายกว่าที่จะเรียน ข้อมูลที่ถูกจัดเป็นหมวดหมู่ กับการที่จะต้องจำสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันเลย (Badderley, 1990) ตัวอย่างเช่น ข้อมูลชุดใดชุดต่อไปนี้ ที่จะเรียนง่ายกว่า

a 7,3,9,6,1,8,2,4,0,5

b 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9

การจัดข้อมูลที่เอื้อต่อการเรียนมีหลายวิธีเช่น จัดตามลำดับ หรือคำเหมือนคำต่าง หรือจัดตามชนิดของคำ

3. คำที่คล้ายกันมากๆไม่ควรสอนพร้อมกัน

แม้ว่าการจัดหมวดหมู่ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน แต่การสอนคำที่คล้ายๆกันสามารถเป็นผลเสียได้เช่นการสอน left และ right ส่วนใหญ่ผู้เรียนสับสนว่าคำไหนจะใช้กับทิศทางอะไร ยิ่งกว่านั้นในการเรียนความหมายของคำ 2 คำ ผู้เรียนมีขอบเขตที่จะแบ่งแยกความหมายของคำเหล่านั้นอยู่แล้ว Higa(1963, pp. 170-175)พบว่า คำที่เกี่ยวข้องกันมากๆ อย่างเช่น คำตรงข้าม นั้น ยากต่อการเรียนมากกว่าคำที่มีความเกี่ยวข้องกันน้อยหรือไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย วิธีที่จะหลีกเลี่ยงการสอนคำที่เหมือนกันคือให้สอนคำที่มีความถี่ในการใช้มากกว่า แล้วจึงสอนคำที่สองหลังจากผู้เรียนเข้าใจคำที่หนึ่งดีแล้ว

4. การใช้คำคู่ในการเรียนคำศัพท์ช่วยให้ เรียนคำศัพท์จำนวนมากในเวลาสั้นๆ

Nation (1982, pp. 16-18, 22-24) ได้รวบรวมงานวิจัยการใช้คำคู่ คือ คำที่เป็นภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนและคำในภาษาที่สอง และสรุปว่าผู้เรียนโดยเฉลี่ยสามารถที่จะเรียนรู้คำศัพท์จำนวนมาก (34 คำคู่ใน 1 ชั่วโมงในการศึกษา 1 ครั้ง) โดยใช้วิธีนี้ และยังกล่าวอีกว่า วิธีนี้สามารถทำให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ได้ดี

ในการศึกษาของ Thondike (1980, pp. 122-138) พบว่า ผู้เรียนสามารถจำคำว่า 60 เปอร์เซนต์ หลังจากอ่านไปแล้ว 42 วัน จากผลการศึกษานี้ทำให้ Nation (1982, pp. 14-36) แนะนำว่า คำคู่ เป็นวิธีเริ่มต้นที่ดีในการเรียนคำศัพท์ใหม่ๆ แต่วิธีนี้ก็มีข้อเสียคือ คำคู่ส่วนมากจะเป็นคำที่มีความหมายที่เหมือนกันแต่จะต่างตรงความหมายทางวัฒนธรรม, รูปแบบการใช้คำ หรือ ลักษณะทางไวยากรณ์ (Gairns and Redman, 1986)

ในขณะที่การใช้คำในบริบทช่วยลดการเข้าใจความหมายผิด แต่คำคู่นี้เป็นการปรากฏของคำโดดๆ แต่ด้วยวัตถุประสงค์ระยะยาวของการเรียนคำศัพท์ คือการเรียนรู้คำศัพท์ในภาษาที่สอง กับความหมายของคำศัพท์โดยตรง มากกว่าการจับคู่คำศัพท์กับคำในภาษาที่หนึ่ง ดังนั้นผู้สอนควร จะให้ความหมายกับผู้เรียนก่อนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจคำศัพท์ในภาษาที่สองอย่างเต็มที่ Nation (1982, pp. 14-36) ยังอธิบายด้วยว่า ลำดับของคำคู่ก็มีความสำคัญ การเรียนคำศัพท์ในภาษาที่สองแล้วพยายามที่จะจับคู่กับคำในภาษาที่หนึ่ง เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับคำที่ต้องการจำในการอ่าน ในขณะที่การเรียนภาษาที่หนึ่งแล้วจึงเรียนภาษาที่สองนี้ เป็นลำดับที่วิธีที่ดีที่สุดต่อคำที่ต้องใช้เพื่อผลิตภาษา

5. ควรจะเรียนรู้รายละเอียดของคำมากกว่าที่จะรู้แค่ความหมาย

คำคู่ อาจจะเป็นวิธีการที่ดีในการเริ่มเรียนความหมายของคำ แต่ความรู้คำศัพท์ในหลายๆ เรื่อง ก็จำเป็นต่อผู้เรียนเพื่อให้เกิดความติดเทียมกับเจ้าของภาษา ความรู้ดังกล่าวคือความรู้เกี่ยวกับการสะกดและออกเสียง ลักษณะทางไวยากรณ์ รากศัพท์ ความถี่บ่อย ความสัมพันธ์ความหมายกับคำศัพท์คำอื่น คำที่มักปรากฏร่วมกับคำศัพท์และรูปแบบการใช้ (Richard, 1976, pp. 77-89; Nation, 1990, pp. 30-3)

6. กลไกการทำงานของสมองยิ่งมาก ผู้เรียนก็จะจำได้ดี

สมมติฐานความลึกซ้ำของกระบวนการทางสมอง กล่าวว่า การทำงานของสมองที่ยิ่งต้องการความคิดที่ละเอียด เป็นระเบียบ หรือเป็นขบวนการ จะช่วยในการเรียนคำศัพท์ได้มาก (Craik and Lockhart, 1972, pp. 67-84; Craik and Tulving, 1975, pp. 268-284) การทำงานของสมองที่ลึกซ้ำ เช่น ขบวนการสัมพันธ์ความหมาย เช่น การสร้างภาพความหมายของคำศัพท์

ในสมอง การตัดสินใจรูปแบบการใช้คำศัพท์ หรือการจัดกลุ่มคำศัพท์ด้วยคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องกันจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการที่ตื้นๆ อย่างเช่น การท่องจำ

7. การระลึกคำได้ จะทำให้ผู้เรียนระลึกคำได้อีกภายหลัง

การฝึกหัดการเรียกคืน (Badderley, 1990, pp. 156) ต้องการให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเรียนรู้คำศัพท์ที่สามารถจะเรียกคำศัพท์ที่ต้องการใช้ให้เร็วสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในการเริ่มต้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะถูกบังคับให้ทำกิจกรรมเพื่อรับสื่อ อย่างเช่น การเรียนคำศัพท์ในลำดับภาษาที่สอง แล้วถึงตามด้วยคำในภาษาที่หนึ่งเพื่อให้รู้ความหมายและทำแบบฝึกหัดความหมายคำศัพท์ คำใหม่ หลังจากนั้นถ้าวัตถุประสงค์ของการเรียนคำศัพท์เพื่อผลิตภาษาควรเปลี่ยนกิจกรรมไปเป็นกิจกรรมที่ใช้คำศัพท์นั้นเพื่อผลิตภาษาๆ เช่น ใช้ในการแต่งประโยคเพื่อเพิ่มโอกาสการระลึกคำในอนาคต

8. ผู้เรียนต้องตั้งใจเรียนเพื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

แม้ว่าการเรียนรู้แบบบังเอิญสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนไม่ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษขณะเรียนภาษา แต่ Cohen (1990, pp. 143-148) ได้แย้งว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนให้ความสนใจ และสนใจในสิ่งที่เรียน Ellis (cited in Schmitt and Schmitt, 1995, pp. 136) แบ่งแยกระหว่าง การเรียนแบบตรงและอ้อม ใ้ว่าส่วนใหญ่แล้วการจำคำศัพท์และการผลิตคำพูด มักเรียนแบบตรงแต่ความรู้ด้านขอบข่ายความหมาย ต้องการความใส่ใจและการฝึกหัดที่ละเอียดซับซ้อนในการจำ

9. การหมั่นทบทวนคำศัพท์

เป็นที่ปรากฏชัดว่า ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้คำศัพท์อย่างเต็มที่ที่ได้ในการเรียนเพียงแค่ครั้งแรก การสรุปจากการศึกษาหลายๆกรณีโดย Nation (1990, pp. 43-5) พบว่าในการเรียนคำศัพท์ผู้เรียนต้องเรียนซ้ำๆประมาณ 5 ถึง 16 ครั้งหรือมากกว่านั้น

Nagy *et al* (1985, pp. 304-330) ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียน เกรด 8 ในการเรียนภาษาที่หนึ่งจากบริบท พบว่าในการเรียนครั้งหนึ่งๆ ผู้เรียนจะเรียนคำได้เพียง 10 – 15 เปอร์เซนต์ ถ้าไม่มีการทบทวนคำศัพท์ คำจำนวนมากที่รู้อยู่แล้วก็จะถูกลืม เป็นการเสียเวลาในการเรียนคำศัพท์นั้น (Nation, 1990, pp. 45)

10. การทบทวนอย่างมีประสิทธิภาพ : การเพิ่มเวลาฝึกฝนทบทวน

ในการเรียนภาษาผู้เรียนจะลืมสิ่งที่เรียนมาทันทีหลังจากการเรียนเสร็จสิ้น หลักการขยายเวลาฝึกฝนคือให้ผู้เรียนควรทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปให้เร็วที่สุดและขยายเพิ่มระยะห่างของการทบทวนคำศัพท์ (Pimsleur, 1967, pp. 73-75; Badderley, 1990, pp. 156-8) ตัวอย่างตาราง

ทบทวน คือ 5 – 10 นาที หลังจากเรียนจบ 24 ชั่วโมงถัดมา หนึ่งอาทิตย์ถัดมา หนึ่งเดือน และ ห้าสัปดาห์ 6 เดือนถัดมา (Russell, 1979) ผู้เรียนสามารถใช้หลักการขยายเวลาทบทวนนี้ตามวิธีการ เรียนของแต่ละบุคคล

ผู้เรียนสามารถทดสอบตัวเองในการเรียนคำศัพท์คำใหม่ ถ้าผู้เรียนสามารถจำคำศัพท์ เหล่านั้นได้ ผู้เรียนควรเพิ่มช่วงระยะห่าง ก่อนการทบทวนครั้งต่อไป แต่ถ้าผู้เรียนจำไม่ได้ ผู้เรียน ควรจัดช่วงระยะห่างให้หดสั้นเข้ามา

Landaure and Bjork (1972, pp. 625-632) ได้รวมหลักการเพิ่มเวลาทบทวนเพื่อแนะนำ ว่า ช่วงเวลาของการทบทวนที่ดีนั้น คือช่วงเวลาที่ยาวที่สุดที่ผู้เรียนสามารถจำคำศัพท์ได้ จากการ ทดลองของ Schouten-van Parrenen (1991, pp.10-11) พบว่า ผู้เรียนให้เวลากับคำศัพท์ที่ง่าย ๆ มากไป ส่วนคำนามธรรมที่ยากๆกลับละเลย ตารางการฝึกที่ขึ้นอยู่กับหลักการขยายเวลาที่จะทบทวน อาจจะช่วยเหลือถึงปัญหานี้

11. ผู้เรียนแต่ละคน มีวิธีการเรียนที่แตกต่างกัน

ในปัจจุบันนี้ผู้สอนจะพิจารณาถึงความต้องการของนักเรียนและความแตกต่างของผู้เรียน ในการออกแบบหลักสูตรและในการเรียนคำศัพท์ Allen (1983, pp.9-10)แนะนำ ผู้สอนควรสร้าง ให้ผู้เรียนเกิดความต้องการความด้านคำศัพท์ วิธีหนึ่งที่จะทำได้คือให้ผู้เรียนเลือกคำศัพท์ที่ผู้เรียน สนใจที่จะเรียนเอง (Gairns and Redman, 1986, pp. 90; McCarthy, 1990, pp. 90)

หลักการนี้สอดคล้องกับคำแนะนำที่ว่าผู้สอนไม่ควรจะเป็นผู้ชี้แนะจนเกินไปเมื่อสอนกลวิธี การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และจากที่ผู้เรียนมีวิธีการเรียนที่ต่างกัน แผนการสอนที่ดีที่สุดอาจจะ แนะนำให้กลวิธีเรียนหลายๆวิธีให้แก่ผู้เรียนก่อน และค่อยให้ผู้เรียนเลือกด้วยตัวเองว่าผู้เรียน จะเรียนโดยวิธีใด

1.2.2 รูปแบบของสมุดคำศัพท์

สมุดคำศัพท์นี้สามารถอยู่ในรูปของอยู่ในรูปของสมุดที่เคลื่อนย้ายหน้ากระดาษได้ หรือ เป็นบัตรคำที่เก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มหรือในกล่องได้ มีขนาดพอดีมือ บัตรคำนี้จะถูกแบ่งออกเป็น ส่วนๆ ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เพื่อให้ผู้เรียนบันทึกความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์นั้น

1.2.3 องค์ประกอบของบัตรคำ

ในบัตรคำผู้เรียนต้องบันทึกความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ที่ศึกษาลงในบัตรคำ โดยสามารถ บันทึกรายละเอียดของคำศัพท์ในเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้ (Schmitt, 1995, pp. 137-138)

2. คำแปลในภาษาที่ 1

3. การเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียง (Keyword Illustration) เป็นการเชื่อมโยงภาพและเสียงในการเรียนคำศัพท์ โดยที่ผู้เรียนนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับภาพสิ่งของและคำในภาษาที่หนึ่งที่มีเสียงใกล้เคียงหรือเหมือนกับคำศัพท์ในภาษาที่สอง ซึ่งการเชื่อมโยงภาพและเสียงนี้ ควรเป็นสิ่งมีความหมายต่อผู้เรียน

4. ผังขอบข่ายความหมาย (Semantic Mapping) คือวิธีที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์ใหม่กับคำที่นักเรียนรู้อยู่แล้ว โดยจะเขียนคำศัพท์ไว้ตรงกลางและผู้เรียน จะหาคำหรือคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับคำนั้น เชื่อมโยงกันด้วยลูกศรผังขอบข่ายความหมายและการเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียงนี้ เป็นวิธีการเรียนที่ทำให้มีกระบวนการทางสมองมากขึ้น ทำให้จำได้ดี

5. การปรากฏร่วมของคำศัพท์ (Collocation) คือ คำที่มักปรากฏร่วมกัน กับคำศัพท์ใหม่

6. รากศัพท์ (Root and Derivative) เป็นการศึกษารากคำศัพท์ และการเติมคำอุปสรรค (Prefix) หรือปัจจัย (Suffix) แล้ว ชนิดของคำจะเปลี่ยนไปเป็นอะไร

6. ความถี่บ่อย เป็นการบันทึกความถี่ของคำศัพท์ ที่ได้ยินหรือใช้

7. ชนิดของคำ และการออกเสียง

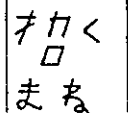
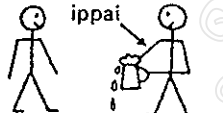
8. ประโยคตัวอย่าง คือการบันทึกตัวอย่างประโยคที่มีการใช้คำศัพท์นั้น

9. รูปแบบการใช้ คือการบันทึกว่าคำศัพท์นั้น ควรใช้ในสถานการณ์ใดเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

10. คำเหมือนหรือคำตรงข้าม

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างของสมุดจดคำศัพท์

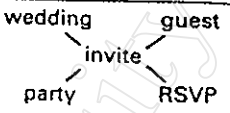
Card 1 (front)

L1 translation of invite	keyword illustration (ippai = full)
	
	ask: informal invite: more formal

Number of
times invite
heard in
2 days

Stylistic note

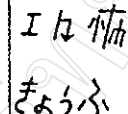
Card 1 (back)

part of speech, and pronunciation	semantic map
invite (v.) [Invart]	
-ed past -ation n. -ing adj.	invite friends invite trouble host invites

Derivative
information

Collocations

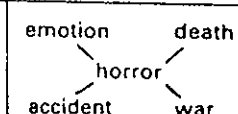
Card 2 (front)

L1 translation of horror	keyword illustration (horu = dig)
	
intense fear, dread	The family watched in horror as their house burned.

L2
information

Example sentence

Card 2 (back)

part of speech, and pronunciation	semantic map
horror (n.) [horar]	
-id adj. -ibly adv. -ify v.	horror movie horror-struck inspire horror

Derivative
information

Collocations

ในการวิจัยครั้งนี้ภายในบัตรคำของผู้เรียนจะประกอบไปด้วย คำแปลภาษาที่ 1 ชนิดของคำศัพท์ วิธีการอ่าน ส่วนต่างๆของคำ คำเหมือน และ คำจำกัดความที่เป็นภาษาที่ 2 การเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียง ผังขอบข่ายความหมาย คำที่ปรากฏรวม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาโดยกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ดังต่อไปนี้

1. การเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพและเสียง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ได้ดี ผู้เรียนนึกคำในภาษาที่หนึ่งที่มีเสียงใกล้เคียงหรือเหมือนกับเสียงคำศัพท์ในภาษาที่สอง และนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับภาพ
2. การหาส่วนประกอบของคำ การสอนคำศัพท์โดยการแยกวิเคราะห์ส่วนต่างๆของ

คำได้แก่ อุปสรรค รากศัพท์ บั๊จจัย สามารถช่วยให้นักเรียนเดาความหมายคำศัพท์และจำความหมายคำศัพท์นั้นๆ และยังสามารถใช้หลักการวิเคราะห์คำนี้กับคำอื่นๆอีกได้การที่จะสอนคำศัพท์ที่มีคำอุปสรรค รากศัพท์ และคำบั๊จจัยนั้น

3. ผังขอบข่ายความหมาย การแสดงขอบข่ายความหมายคำศัพท์จะเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์ใหม่ กับคำที่นักเรียนรู้อยู่แล้ว เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่และความรู้เก่าเข้าด้วยกัน

4. การปรากฏร่วมของคำศัพท์ เมื่อผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเรื่องความหมายของคำแล้ว ผู้เรียนจะให้ความสนใจกับคำที่เกิดร่วมกับคำศัพท์และรูปแบบการปรากฏของคำศัพท์นั้น

5. การใช้พจนานุกรม พจนานุกรมเป็นแหล่งความรู้ที่ดีที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าด้วยตนเองเมื่อศึกษานอกห้องเรียน และสามารถที่จะใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความถูกต้องของงานเขียนได้

2. เอกสารเกี่ยวกับคำศัพท์

2.1 ความหมายของคำศัพท์

คำศัพท์ที่ใช้ในภาษาอังกฤษโดยทั่วไปนั้น สำราญ คุรุครรชิต (2519, หน้า 15) กล่าวว่า หมายถึงคำศัพท์ที่มีความหมายในตัวเอง (Content word) ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ ไม่ใช่คำศัพท์ที่ไม่มี ความหมายแน่นอนในตัวเอง (Funtions Words หรือ Structural Words) เพราะคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงได้ตามคำศัพท์ที่แวดล้อมในประโยค

ส่วน ขนิษฐา ระวิพันธ์ (2536 อ้างใน วรรณพร ศิลาขาว, 2538, หน้า 9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของคำศัพท์ว่าต้องมียังองค์ประกอบ ดังนี้

1. รูปคำ (Form) ได้แก่ รูปร่าง หรือการสะกดตัวของคำนั้นๆ
2. ความหมาย (Meaning) ได้แก่ ความหมายของคำนั้นๆ หากจะกล่าวโดยละเอียดแล้วคำศัพท์หนึ่งจะมีความหมายแฝงอยู่ถึง 4 นัยด้วยกันคือ

2.1 ความหมายตามพจนานุกรม (Lexical Meaning) ได้แก่ ความหมายตามพจนานุกรมสำหรับภาษาอังกฤษ คำหนึ่งๆ มีความหมายหลายอย่าง เช่น

He went to his house.

The president lives in the White House.

The House of Representatives is meeting today.

House ในประโยคทั้งสามเป็นคำนามเหมือนกัน แต่ความหมายของคำในประโยคแตกต่างกันไป คือประโยคที่หนึ่งแปลว่า บ้านที่เป็นที่อยู่อาศัย ในประโยคที่สองแปลว่า บ้านประจำตำแหน่งประธานาธิบดี และในประโยคที่ สามหมายถึง สภา

2.2 ความหมายทางไวยากรณ์ (Morphological Meaning) ศัพท์ประเภทนี้เมื่ออยู่ตามลำพังโดดๆ จะเดาความหมายได้ยาก เช่น s เมื่อไปต่อท้ายคำนามบางจำพวก เช่น hats, pens จะแสดงความหมายเป็นพหูพจน์ของนามนั้นๆ คือ ช่วยบอกว่ามีจำนวนมากกว่าหนึ่ง หรือถ้า s ไปต่อท้ายคำว่า walks ในประโยค She walks home. จะช่วยให้ความหมายว่าการกระทำนั้นได้กระทำเป็นปกติ

2.3 ความหมายจากการเรียงคำ (Syntactic Meaning) ได้แก่ ความหมายที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปแล้วแต่การเรียงลำดับคำ เช่น boathouse แตกต่างจาก houseboat หรือ Is she going home? แตกต่างจาก She is going home. เป็นต้น

2.4 ความหมายตามเสียงขึ้นลง (Intonation Meaning) ความหมายของคำจะเปลี่ยนไปตามเสียงขึ้นลงที่ผู้พูดเปล่งออกมา ไม่ว่าจะเป็นเสียงที่มีพยางค์เดียว หรือมากกว่า เช่น Five, Five คำแรกเป็นการบอกเล่าที่ทำให้ผู้ฟังตกใจมากหรือน้อยแล้วแต่น้ำเสียงที่เปล่งออกมา ส่วนคำหลังเป็นคำถามเชิงไม่แน่ใจของผู้ฟัง

3. ขอบเขตของการใช้คำ (Distribution) ซึ่งมีข้อจำกัดแตกต่างกันไปแล้วแต่ไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ สำหรับภาษาอังกฤษจำแนกออกเป็น

3.1 ขอบเขตทางด้านไวยากรณ์ในภาษาอังกฤษการเรียงลำดับคำ (Word Order) เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้นตำแหน่งของคำในประโยคที่ต่างกันไปทำให้คำนั้นมีความหมายแตกต่างออกไปด้วย ดังประโยคต่อไปนี้

This man is brave. (คำนาม)

They man the ship. (คำกริยา)

We need more manpower. (คำคุณศัพท์)

3.2 ขอบเขตทางภาษาพูดและภาษาเขียน คำบางคำใช้ในภาษาพูดเท่านั้น ทำนองเดียวกันคำบางคำใช้ในภาษาเขียนโดยเฉพาะ

3.3 อื่นๆ คือ นอกจากใช้คำศัพท์ตามขอบเขตข้างบนแล้ว ยังมีการใช้คำศัพท์ตามแต่ท้องถิ่น เช่น การใช้คำที่ต่างกันระหว่าง British English กับ American English แม้แต่ภายในประเทศเดียวกันก็ยังมีภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป

2.2 ประเภทของคำศัพท์

ศิริร แสงธนู (2521, หน้า 37-38) ได้แบ่งคำศัพท์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำศัพท์ที่มีความหมายในตัวเอง (Content Words) คือ คำศัพท์ประเภทที่เราอาจบอกความหมายได้ โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายตามพจนานุกรม เช่น dog, box, pen ฯลฯ เป็นต้น

2. คำศัพท์ที่ไม่มีความหมายแน่นอนในตัวเอง (Function Words) หรือเรียกว่าคำกริยามีดังนี้ คำนำหน้านาม (Article) คำบุรพบท (Preposition) คำสรรพนาม (Pronoun) และอื่นๆ คำประเภทนี้มีใช้มากกว่าคำประเภทอื่นๆ สอนแปลความหมายไม่ได้ผล ต้องให้สังเกตการใช้และฝึกใช้โครงสร้างต่างๆจึงจะเกิดประโยชน์

นอกจากนี้ ศิริร แสงธนู (2528, หน้า 298-300) ยังได้แบ่งคำในภาษาอังกฤษออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. คำโดด (Simple Word) หมายถึงคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระ (Free Morpheme) หนึ่งหน่วยคำและจะต้องมีเสียงเน้นหนักในคำ เช่น house, copper, aspirin

2. คำซ้อน (Complex Word) หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำไม่อิสระตั้งแต่สองหน่วยคำขึ้นไป เช่น lover, hopelessness

3. คำประสม (Compound Word) หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระตั้งแต่สองหน่วยคำขึ้นไปมาประกอบกันขึ้นเป็นคำใหม่ เช่น bedroom, bluebell

4. คำประสมซับซ้อน (Compound-complex Word) คือการนำเอาคำประสมมาประกอบกันหน่วยคำไม่อิสระ เช่น daydreamer, forthrightness

จากนิยามความหมายของคำศัพท์ องค์ประกอบของคำศัพท์ ขอบเขตของการใช้คำ และประเภทของคำศัพท์นั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คำศัพท์คือ กลุ่มเสียงที่มีความหมาย แบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป เช่น แบ่งตามรูปคำหรือตามลักษณะการนำไปใช้ เป็นต้น

2.3 ความรู้คำศัพท์

ในการเรียนภาษา ความรู้คำศัพท์นับเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ในการเรียนรู้ภาษาได้ Richard (1976, หน้า 77-89) ได้สรุปเกี่ยวกับวงความรู้คำศัพท์และความหมายของการรู้คำศัพท์ ที่ผู้สอนควรคำนึงถึงไว้ ดังนี้

1. วงความรู้คำศัพท์ของเจ้าของภาษา สำหรับคำศัพท์เพื่อความเข้าใจ มีประมาณ 20,000 – 100,000 คำ และมีการขยายวงความรู้อย่างไม่รู้จบ

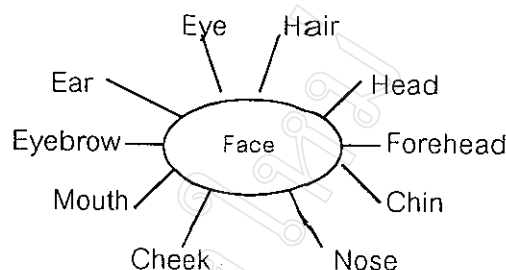
2. ความรู้คำศัพท์ หมายถึง การที่บุคคลรู้ว่าจะพบหรือได้ใช้คำศัพท์บ่อยหรือไม่ มีคำอื่นใดอีกที่ใช้ร่วมกับคำนั้นได้ มีขีดจำกัดในการใช้ในบทบาทหน้าที่และสถานการณ์ใดได้บ้าง มีบทบาทหน้าที่ทางโครงสร้างไวยากรณ์อย่างไร รากของคำเป็นอย่างไร เปลี่ยนรูปไปได้อย่างไรบ้าง สามารถที่จะสัมพันธ์กับคำอื่นๆ กลุ่มใดได้บ้าง มีระดับค่าความหมาย (Semantic Value) อยู่ในระดับใด ตลอดจนรู้ว่าความหมายของคำนั้นอาจมีได้หลายความหมายเมื่อใช้สัมพันธ์ร่วมกับคำอื่นที่ต่างกันไป

Yin (1981, หน้า 76) สรุปเกี่ยวกับความรู้คำศัพท์ว่า " อย่างน้อยที่สุดผู้เรียนควรทราบความหมายของคำ และสามารถใช้คำนั้นได้อย่างถูกต้อง"

นอกจากนี้นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาลายท่าน เช่น Richard (1976) Nation (1983) และ Gairns and Redman (1986) ได้ให้คำนิยามของการเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ ซึ่งได้ประมวลไว้ดังนี้

1. อ่านออกเสียงได้
2. สะกดได้ถูกต้อง
3. รู้จักคำศัพท์นั้นเมื่อได้ฟังหรืออ่าน
4. รู้สึกได้เมื่อต้องใช้
5. ใช้ได้ถูกหลักไวยากรณ์
6. รู้ความสัมพันธ์ของคำศัพท์ในขอบข่ายความหมาย ซึ่งมี 4 ลักษณะ คือ
 - 6.1 ความหมายตรงกันข้าม (Antonym) เช่น male/female, happy/sad
 - 6.2 ความหมายร่วมกัน (Hyponym) เช่น furniture: chair ,table, sofa
flower : jasmin, rose
 - 6.3 ความหมายเหมือนกัน (Synonym) เช่น flat = apartment
skinny = thin

6.4 ความหมายสัมพันธ์อื่นๆ เช่น เมื่อกล่าวถึง face ศัพท์คำอื่นๆ ที่ควรพูดถึงคือ

การเรียนรู้คำศัพท์คำใดคำหนึ่งนั้นมิได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องมีความสามารถทั้ง 6 ประการดังได้กล่าวข้างต้น ผู้เรียนควรจะสามารถในระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาชนิดของคำศัพท์ ระดับชั้นของผู้เรียนและระดับความสามารถของผู้เรียน และ Nation (1983) Gains and Redman (1986) ได้แบ่งคำศัพท์ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. คำศัพท์ที่ผู้เรียนต้องรู้ความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ในการพูดและเขียน (Productive หรือ Active vocabulary)
2. คำศัพท์ที่ผู้เรียนพึงรู้จัก และเข้าใจความหมาย เมื่อได้อ่านหรือฟัง แต่ไม่มีความจำเป็นต้องเรียนรู้มากถึงระดับการนำไปใช้ (Receptive หรือ Passive vocabulary)

จากการแบ่งประเภทของคำศัพท์ดังกล่าวข้างต้น นิธิดา อติภทรนันท์ (2541, หน้า 3) ได้สรุปแนวทางในการสอนคำศัพท์ดังตาราง

ตาราง 1 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของคำศัพท์ ระดับที่เรียน และระดับความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์

คำศัพท์ที่ใช้สอน		ระดับที่เรียน			ระดับความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์
Active	Passive	เริ่มต้น	กลาง	ปลาย	
	+	+			1-2
+		+			1-3
+			+		1-5
+				+	1-6

นอกจากนั้น Nation (1983, pp. 21-23) แบ่งความรู้คำศัพท์สองประเภทใหญ่ๆ คือ ความรู้ที่ใช้เพื่อรับ (Receptive knowledge) ซึ่งเกี่ยวข้องในการอ่านและฟัง และความรู้เพื่อสื่อ (Productive Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพูดและการเขียนยังเกี่ยวข้องกับความรู้อย่างอื่น

ย่อยอีก 4 ประการ คือ รูป (Form), ตำแหน่ง (Position), หน้าที่ (Function), และความหมาย (Meaning) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงการจำแนกความรู้คำศัพท์

Form	Spoken form	R จำแนกเสียงของคำศัพท์
	Written form	R คำศัพท์มีลักษณะอย่างไร P คำนั้นเขียนหรือสะกดอย่างไร
Position	Grammatical patterns	R รูปแบบไหนบ้างที่มีคำนั้นปรากฏได้ P รูปแบบใดที่จะใช้คำศัพท์นั้น
	Collocation	R มีคำใดบ้างที่คิดว่าจะปรากฏก่อนหรือหลังคำนั้นๆ ได้ P คำใดบ้างที่จะใช้ร่วมกับคำศัพท์นั้นได้
Function	Frequency	R รู้ว่าคำศัพท์นั้นจะพบได้บ่อย P รู้ว่าควรใช้คำศัพท์นั้นบ่อยแค่ไหน
	Appropriateness	R คิดว่าจะพบคำศัพท์นั้นในสถานการณ์ใด P รู้ว่าจะใช้คำศัพท์นั้นในสถานการณ์ใด
Meaning	Concept	R รู้ความหมายพื้นฐาน P รู้ว่าจะใช้คำใดเพื่ออธิบายความหมายของคำศัพท์
	Association	R รู้ว่ามีความหมายสัมพันธ์กับคำใดบ้าง P รู้ว่าจะใช้คำใดแทนได้บ้าง

จากแนวคิดเกี่ยวกับความรู้คำศัพท์ของทั้ง 3 ท่าน อาจกล่าวได้ว่า ความรู้คำศัพท์ที่นักเรียนแต่ละคนควรมีนั้น ได้แก่ รู้การออกเสียง, การสะกดคำ, การใช้คำในประโยคโครงสร้างที่เหมาะสมกับสถานการณ์และโอกาส และที่สำคัญได้แก่ การรู้ถึงความหมายคำศัพท์ การสอนคำศัพท์ที่บอกเพียงความหมายหรือคำแปลอย่างเดียวนั้นถือว่าไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาความรู้คำศัพท์ หรือการที่ปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะต้องแสวงหาและพัฒนาความรู้คำศัพท์ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยปราศจากการแนะนำของครู ก็อาจทำให้ผู้เรียนหลายคนเกิดการพัฒนา

ความรู้คำศัพท์อย่างไม่เหมาะสมและเพียงพอดังเช่น Channell (1981, pp.115) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

อาจมีหลายคนคิดว่า ผู้เรียนจะเพิ่มวงความรู้คำศัพท์ได้อย่างไม่จำกัดโดยการอ่านมากๆ ข้อนี้เป็นนี้เป็นความจริง แต่ก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่าผู้เรียนจะอ่านมากพอหรือไม่ และความหมายที่ได้จากการเดาในการอ่านนั้น มีความครอบคลุม และเหมาะสมแล้วหรือยัง

จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้คำศัพท์อย่างจริงจัง และควรมีการเพิ่มวงความรู้คำศัพท์ให้แก่ผู้เรียนให้มากขึ้นเพราะในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษน้อย จึงทำให้การเพิ่มวงความรู้คำศัพท์เป็นไปอย่างจำกัด การสอนคำศัพท์ที่สามารถพัฒนาความรู้คำศัพท์ของผู้เรียนในชั้นเรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงน่าจะเป็นวิธีทางหนึ่งที่สามารถช่วยในการเพิ่มวงความรู้คำศัพท์ให้แก่ผู้เรียนได้มากขึ้น

2.4 หลักการเลือกคำศัพท์มาสอน

สุไร พงษ์ทองเจริญ (2520, หน้า 93-94) กล่าวว่า คำศัพท์ที่นำมาสอน ควรมีลักษณะดังนี้

1. คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือเรียน คำศัพท์ประเภทนี้จะปรากฏในบทอ่าน คำศัพท์ใดที่ปรากฏซ้ำๆ และเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนควรจะต้องรู้และใช้เป็น ครูควรจะต้องสอนให้นักเรียนออกเสียงให้ถูกต้องทั้งความหมายและวิธีใช้
2. คำศัพท์ที่มีประโยชน์ คำศัพท์ประเภทนี้นักเรียนควรจะต้องรู้จักอาจจะจะเป็นคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในหนังสือเรียน แต่จะต้องใช้ในการพูดสนทนา คำศัพท์ประเภทนี้จะต้องสอนวิธีใช้ให้ถูกต้อง

Mackey (1976, pp.178-190) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเลือกคำศัพท์มาสอนนักเรียนดังนี้

1. คำศัพท์ที่ปรากฏบ่อย (Frequency) หมายถึง คำศัพท์ที่ปรากฏบ่อยในหนังสือเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนต้องรู้จัก จึงจำเป็นต้องนำมาสอนเพื่อให้นักเรียนรู้และใช้ได้อย่างถูกต้อง
2. อัตราความถี่ของคำจากหนังสือต่างๆสูง (Range) หมายถึง จำนวนหนังสือที่นำมา

ใช้ในการนับความถี่ ยิ่งใช้หนังสือจำนวนมากเท่าไร บัญชีความถี่ยิ่งมีคุณค่ามากเท่านั้น เพราะคำที่จะหาได้จากหลายแหล่งย่อมมีความสำคัญมากกว่าคำที่จะพบเฉพาะในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งอย่างเดียว แม้ว่าความถี่ของคำศัพท์ที่พบในหนังสือเล่มนั้นๆจะมีมากก็ตาม

3. สถานการณ์หรือสภาวะในขณะนั้น (Availability) คำศัพท์ที่เลือกมาใช้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความถี่เพียงอย่างเดียว ต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ด้วย เช่น คำว่า blackboard ถ้าเกี่ยวกับห้องเรียนครูต้องใช้คำนี้ แม้จะเป็นคำที่ไม่ปรากฏบ่อยที่อื่น

4. คำที่ครอบคลุมความได้หลายอย่าง (Coverage) หมายถึง คำที่สามารถครอบคลุมความได้หลายอย่าง หรือสามารถใช้คำอื่นแทนได้ เช่น seat อาจใช้แทน chair, bent, stool เป็นต้น

5. คำที่เรียนรู้ได้ง่าย (Learnability) หมายถึง คำที่สามารถเรียนรู้ได้ง่าย เช่น คำที่คล้ายกับภาษาเดิมมีความหมายชัดเจน สั้น จำง่าย

ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับของ Lado (1986) โดยส่วนใหญ่เว้นแต่บางข้อซึ่ง Lado ได้เสนอไว้เพิ่มเติมดังนี้

1. ควรเป็นคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน
2. ควรมีปริมาณของตัวอักษรในคำศัพท์เหมาะสมกับระดับอายุ และสติปัญญาของผู้เรียน เช่น ในระดับเด็กประถมตอนต้น ก็ควรนำคำศัพท์สั้นๆ มาสอน
3. ไม่ควรมีคำศัพท์มากเกินไปหรือน้อยเกินไปในบทเรียนหนึ่งๆ แต่ควรเหมาะสมกับวุฒิภาวะทางสติปัญญาของผู้เรียน
4. ควรเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนมีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น นำไปพูดสนทนา หรือพบเห็นคำศัพท์นั้นตามป้ายโฆษณา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป หลักในการพิจารณาเลือกคำศัพท์ที่มาสอนต้องพิจารณาจากคำศัพท์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน มีประโยชน์ในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้ทั่วไปสูง ปริมาณของตัวอักษรในคำศัพท์เหมาะสมกับระดับอายุและสติปัญญาของผู้เรียนและในบทเรียนหนึ่งๆ ไม่ควรมีคำศัพท์มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยนักเรียนเลือกคำศัพท์ ดังนั้นครูต้องศึกษา เกี่ยวกับหลักการเลือกคำศัพท์ให้เข้าใจ

2.5 หลักการสอนคำศัพท์

Haycraft (1991) กล่าวว่า การสอนคำศัพท์ใหม่นั้น ควรจะสอนความหมายโดยฟังและพูดออกเสียงคำศัพท์นั้นให้ได้ก่อน แล้วจึงพัฒนาไปสู่ทักษะเขียน โดยวิธีการสอนดังนี้

1. ให้อะไรของจริงซึ่งครูสามารถนำมาในห้องเรียนได้สะดวก สำหรับการสอนคำศัพท์พื้นฐานที่ใกล้ตัว
2. ให้อุปกรณ์ภาพและบัตรคำ
3. ครูวาดภาพบนกระดาน
4. ครูแสดงท่าไป้ สำหรับการสอนความหมายของคำศัพท์ที่แสดงกริยาท่าทาง
5. ครูบอกลักษณะหรือบอกคำจำกัดความ
6. ครูสอนความหมายโดยใช้คำศัพท์ในบริบท เช่นfall from tree in autumn.

(Leaves)

7. ครูสอนความหมายคำศัพท์ที่เป็นนามธรรมโดยสร้างบริบท หรือสถานการณ์ขึ้น เช่น There was a house on fire and he saved the girl. (Brave)
8. ครูพาไปนอกสถานที่เพื่อเข้าใจความหมายจากบริบทหรือสถานการณ์จริง
9. การใช้คำตรงกันข้าม เช่น An ugly girl isn't pretty.
10. การใช้คำเหมือน
11. การแปลความหมาย ครูสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นตนแปล แต่วิธีการสอนนี้ไม่นิยม เพราะไม่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
12. การใช้แผนภูมิที่มีภาพสิ่งของอยู่ไม่เกิน 10 ชนิด แล้วให้นักเรียนออกเสียงคำศัพท์นั้นทีละคำตามที่ครูชี้ ถ้านักเรียนออกเสียงถูกต้อง ครูก็จะเขียนคำศัพท์กำกับสิ่ง ของนั้นๆ และให้นักเรียนสะกดคำตามลำดับจนครบทุกคำ
13. เกมคำศัพท์ เช่น เกม Scrabble และเกม Crossword Puzzles เป็นต้น

นิธิดา อติภทพันธ์ (2541, หน้า 3-8) กล่าวว่า การสอนคำศัพท์นั้นมีจุดประสงค์ไม่เพียงแต่ให้ผู้เรียนทราบความหมาย แต่ควรจะครอบคลุมถึงความสามารถในการระลึกคำได้ และสามารถนำไปใช้ในการสนทนาและเรียนรู้ได้จึงได้รวบรวมกลวิธีในการสอนคำศัพท์ที่น่าจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้อย่างถ่องแท้ และระลึกถึงคำที่จะใช้ได้ ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอโดยการสาธิต โดยใช้กริยาท่าทางประกอบคำอธิบาย คำศัพท์ที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย อาทิกริยาท่าทาง สีนหน้า อารมณ์ เช่น push pull scream shock angry sad
2. การใช้สื่อการสอน เช่น รูปภาพ หุ่นจำลอง และของจริง การใช้สื่อการสอนเป็นวิธี

สอนคำศัพท์ที่ตรงไปตรงมาที่มีประสิทธิภาพ และประหยัดเวลา เพราะผู้เรียนสามารถเข้าใจและรู้ความหมายทันทีที่มีการนำเสนอคำศัพท์ใหม่ ผู้เรียนสามารถใช้ประสาททั้ง 5 ช่วยในการเรียนรู้คำศัพท์นั้นๆ เช่น การนำ ผัก ผลไม้ และดอกไม้สดมาใช้ในการเรียนรู้ ชื่อ ลักษณะ สี และกลิ่นของสิ่งของนั้น การนำกระเป๋าดูหนังที่บรรจุเสื้อผ้าหลายๆประเภทมาแสดงเพื่อผู้เรียนจะได้เรียนรู้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย

3. การอธิบายโดยใช้สถานการณ์หรือบริบท การใช้สถานการณ์เพื่ออธิบายความหมายของคำศัพท์ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และได้รู้จักการใช้คำอื่นๆในวงคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องด้วย

4. ใช้คำนิยาม เป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์ในภาษาอังกฤษ ผู้สอนควรเลือกใช้คำที่ผู้เรียนรู้จักแล้ว เพราะการใช้คำยากในการอธิบายอาจเป็นปัญหาต่อการเข้าใจความหมาย คำศัพท์ที่มุ่งจะสอน

5. การแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของคำศัพท์ บางครั้งการให้ความหมายคำศัพท์จะง่ายขึ้น ถ้าหากมีการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับคำอื่น เช่น การอธิบายถึงระดับของแสงสว่างจากสว่างน้อยไปมาก คือ glimmer twinkle glitter sparkle flash

6. การใช้พจนานุกรม มีกลวิธีมากมายหลายวิธีที่เสนอแนะให้ผู้อ่านหาความหมายจากบริบท เพื่อเลี่ยงการใช้พจนานุกรม ผู้สอนมักจะบอกผู้เรียนว่าไม่จำเป็นต้องรู้คำศัพท์ทุกตัวเพื่อเข้าใจบทความที่อ่าน แต่บ่อยครั้งบทความที่อ่านไม่มีตัวชี้แนะหรือตัวแจ้งให้ผู้อ่านทราบได้ว่าคำศัพท์ใหม่ที่พบมีความหมายอย่างไร ดังนั้นการใช้พจนานุกรมโดยเฉพาะภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้อ่านทราบความหมายจากบริบทได้เช่นกัน การใช้พจนานุกรมยังช่วยให้ผู้อ่านทราบถึงวิธีการอ่านคำ และการใช้คำศัพท์ได้อย่างถูกต้องด้วย เนื่องด้วยคำศัพท์แต่ละคำมีหลายความหมาย จะใช้ความหมายใดต้องขึ้นอยู่กับบริบทที่คำศัพท์นั้นปรากฏ

การใช้พจนานุกรมจะช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจได้ว่าควรจะเลือกความหมายใดโดยพิจารณาจากความหมายและตัวอย่างที่ปรากฏในพจนานุกรม ดังนั้นอาจพิจารณาเห็นว่าการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนท่องจำคำศัพท์โดดๆเป็นจำนวนมากๆไม่เป็นการดีนัก แต่ควรจะให้ผู้เรียนรู้วิธีที่จะหาความหมายจากบริบทที่คำศัพท์นั้นปรากฏ แต่อย่างไรก็ตามผู้อ่านไม่ควรรีบเปิดความหมายในครั้งแรกที่พบ หากแต่ถ้าเมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่ทราบความหมายนี้หลายครั้งแล้วผู้อ่านก็ยังไม่สามารถเดาความหมายได้ จึงจะใช้พจนานุกรมช่วยอีกทาง Nunan (1991) กล่าวว่าการสอนให้ผู้เรียนรู้จักหาความหมายจากบริบทและการใช้พจนานุกรมช่วยในการหาความหมายเป็นวิธีที่ดีทั้ง 2 กรณี และเกื้อกูลกัน ที่สำคัญผู้เรียนควรจะรู้ว่าเวลาใดควรจะใช้วิธีใด

อย่างไรก็ตามการสอนคำศัพท์ที่นำเอากลวิธีการสอนคำศัพท์หลายรูปแบบมาผสมผสานกันจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคำศัพท์ที่เรียนได้ถูกต้อง จำความหมาย รวมถึงการนำไปใช้ได้ถูกต้องด้วย

ได้มีงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการเรียนคำศัพท์ไว้มากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศดังต่อไปนี้

งานวิจัยของอำไพพิศ วรโสพรรณ (2526) ได้ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการหาความหมายคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการวิเคราะห์โครงสร้างของคำโดยศึกษาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จำนวน 80 คน ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์การเรียนเรื่องการหาความหมายของคำศัพท์โดยการวิเคราะห์โครงสร้างของคำและมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ถึงดีมาก คิดเป็น 54.25 เปอร์เซ็นต์ ของนักเรียนทั้งหมดที่เข้าร่วมการทดลอง

สมสวรรณค์ พันธุ์เทพ (2541) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ ความคงทนในการเรียนรู้ และความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนก่อนและหลังได้รับการสอนแบบมุ่งประสิทธิผล และความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนแบบมุ่งประสิทธิผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิธีสอนแบบมุ่งประสิทธิผลนี้ประกอบด้วย 1. การเดาความหมายศัพท์จากบริบท 2. การวิเคราะห์ส่วนประกอบของคำ 3. การสัมพันธ์ขอบข่ายความหมาย ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีคะแนนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ, และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์สูงกว่าก่อนได้รับการสอนแบบมุ่งประสิทธิผลและผู้เรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสิทธิผลมีความคิดเห็นว่างบรยากาศในชั้นเรียนเหมาะสมมาก

วรชาติ ภูทอง (2537) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการสอนแบบสัมพันธ์ขอบข่ายความหมายและการสอนตามคู่มือครูที่มีต่อการจำคำศัพท์ ผลสัมฤทธิ์ และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสัมพันธ์ขอบข่ายความหมายสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

Crow & Quigley (1985, pp. 497-513) ซึ่งได้ศึกษาวิธีการสอนคำศัพท์เพื่อใช้ (Productive Vocabulary) ในวิชาการอ่าน โดยใช้การสอนแบบสัมพันธ์ขอบข่ายความหมายให้กับนักศึกษานานาชาติที่กำลังศึกษาที่ North Texas State University, Intensive English Language Institute จำนวน 420 คน ผลการทดลองสอนพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองเรียนรู้คำศัพท์ได้จำนวนมากกว่ากลุ่มควบคุม และชอบวิธีการสอนแบบสัมพันธ์ขอบข่ายความหมายด้วย

Cohen และ Apek (1980, pp.221-236) ได้ทำการศึกษาวิธีการที่ผู้เรียนภาษาที่สองใช้ในการจำคำศัพท์ ผู้วิจัยทำการศึกษากับนักศึกษาที่เรียนภาษา Hebrew เป็นภาษาเป้าหมาย หรือภาษาที่สองพบว่าวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการจำคำศัพท์นั้น โดยมากเป็นวิธีการแบบใช้ความสัมพันธ์ (association) เช่นผู้เรียนจะใช้คำในภาษาแม่ (ภาษาอังกฤษ) สัมพันธ์เข้ากับคำในภาษาที่สอง (Hebrew) ที่มีเสียงคล้ายกัน หรือผู้เรียนจะใช้บางส่วนของคำในภาษาที่สอง ซึ่งอาจจะเป็นเสียงและความหมายหรือส่วนอื่น ๆ สัมพันธ์เข้ากับคำในภาษาแรกในภาษาอังกฤษ หรือเชื่อมคำในภาษา Hebrew กับ คำที่เกี่ยวกับบุคคลใดหรือสิ่งใดโดยเฉพาะ หรือเชื่อมคำกับภาพที่ผู้เรียนคิด / จินตนาการขึ้นมาเอง

นอกจากเรื่องการใช้ความสัมพันธ์แล้ว ยังมีรายงานการวิจัยที่ทำโดย Brown & Perry (1991, pp. 655-670), Kelly (1986, pp.1-16), & Crow & Quigley (1985, pp. 497-513) ที่ศึกษาการจำคำศัพท์เมื่อผู้เรียนถูกฝึกให้จำคำศัพท์โดยกำหนดให้ใช้เทคนิคเฉพาะ เช่น keyword แต่ผลการทดลองศึกษานี้ ผู้เรียนไม่เปิดเผยหรือแสดงให้เห็นให้ผู้วิจัยทราบว่าผู้เรียนใช้กลวิธีอะไรในการเรียนคำศัพท์นอกห้องเรียน หรือนอกสภาพการวิจัยและยังมีงานวิจัยอื่นๆ ที่ได้ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ และการให้ผู้เรียนรายงานผลด้วยตนเอง ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าวิธีที่ผู้เรียนคำศัพท์ในภาษาที่สองนั้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน (Naiman, Frolich, Stem & Todesco, 1975 ; O'Malley & Chamot , 1990; Oxford, 1990; Wenden & Rubin, 1987 cited in Sanaoui, 1995, pp. 15) เช่น การใช้พจนานุกรม, การทำรายชื่อคำ, การทบทวนคำศัพท์ก่อนการเรียน เป็นต้น

Sanaoui (1995, pp.15-28) ได้ทำการวิจัยเรื่องนี้เพื่อศึกษาว่า ผู้ที่เรียนภาษาที่สอง ที่เป็นผู้ใหญ่จะใช้วิธีการอย่างไรในการเรียนคำศัพท์ และใช้วิธีการอะไรในการจำคำศัพท์ที่ได้เรียนมา โดยเริ่มแรกผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจกับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจำนวน 50 คน ซึ่งแยกเป็นผู้ที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับเริ่มต้น และอยู่ในระดับดี ต่อมาผู้วิจัยได้ทำกรณีศึกษากับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จำนวน 4 คน และกับผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่สอง อีกจำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีในการเรียนคำศัพท์ในภาษาที่สอง นั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือการเรียนแบบมีแบบแผน และไม่มีแบบแผน ทั้ง 2 วิธีนี้ มีความแตกต่างกัน 5 ลักษณะใหญ่ๆ คือ (1) ลักษณะการเรียนรู้คำศัพท์, (2) กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนคำศัพท์, (3) การจดบันทึกคำศัพท์, (4) การทบทวนคำศัพท์ และ (5) การนำคำศัพท์ไปใช้ และผู้เรียนที่เรียนคำศัพท์อย่างมีแบบแผนสามารถจำคำศัพท์ได้ดีกว่าผู้เรียนแบบไม่มีแบบแผน

นอกจากนี้ Laufer และ Shuali (1997, pp. 89-108) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจำคำศัพท์คำใหม่ (ทั้งความจำระยะสั้นและความจำระยะยาว) กับเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอคำศัพท์ในรูปแบบต่างๆ และการแปลคำศัพท์ในรูปแบบต่างๆ การนำเสนอคำศัพท์มี 4 แบบตามปริมาณของบริบท คือ 1. เรียนคำศัพท์โดดๆ ไม่มีบริบทใดเกี่ยวข้อง 2. เรียนคำศัพท์จากบริบทในประโยค 3. เรียนคำศัพท์จากบริบทในเนื้อความ 4. เรียนคำศัพท์จากบริบทในเนื้อความที่มีการขยายความโดยใช้วลีหรือประโยค คำศัพท์ที่นำเสนอในแต่ละรูปแบบจะมีจำนวน 20 คำ แต่ครึ่งหนึ่งของคำศัพท์ (10 คำ) จะถูกแปลเป็นภาษาที่หนึ่งของผู้เรียน และอีกครั้งหนึ่งจะแปลเป็นภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนจะจำคำศัพท์ที่ถูกแปลเป็นภาษาที่ 1 ของผู้เรียนได้นานกว่าคำศัพท์ที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ แต่ถ้าพิจารณาถึงปริมาณของบริบทในการนำเสนอคำศัพท์ พบว่าผู้เรียนจะจำคำศัพท์แบบเป็นคำโดดๆ และแบบประโยคได้ดีกว่าคำศัพท์ที่ถูกนำเสนอในแบบของเนื้อความ และในแบบเนื้อความที่มีการขยายความหรือเพิ่มรายละเอียด ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาแรกในการเรียนคำศัพท์ และจากที่กล่าวว่า การเพิ่มรายละเอียดคำศัพท์ด้วยวลีหรือประโยคต่างๆ จะมีผลต่อความจำนั้นอาจจะไม่เกิดขึ้น ถ้าประโยคหรือวลีนั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับคำศัพท์ อีกประการหนึ่งการแปลคำศัพท์เป็นอีกภาษาหนึ่งอาจจะนำไปสู่การขยายความให้คำศัพท์นั้นเข้าใจง่ายขึ้น

ผลจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสรุปได้ว่าการจำคำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนและการที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ได้ดีนั้น นอกจากการรู้คำศัพท์จำนวนมากแล้ว การจำได้แม่นยำย่อมช่วยให้การเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าหาวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยที่นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ในเวลาที่รวดเร็ว และมีความคงทนในการจำคำศัพท์ได้นานย่อมเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคงทนในการจำ

ความสามารถที่จะจดจำเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างยิ่ง จินดา จินตนาเสรี (2520) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจำว่า ความจำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการศึกษาหาความรู้ ถ้าความจำไม่ดีแล้วก็เป็นการศึกษาที่จะเรียนรู้เรื่องใดๆ และการที่คนเราสามารถเก็บประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไว้บ้างนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสามารถระลึกขึ้นมาได้ เมื่อถึงคราวที่ต้องนำไปใช้ในเหตุการณ์อื่นๆ หรือการเรียนรู้วิชาอื่นใดๆ

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความจำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ บุคคลจะต้องเก็บและจำเนื้อหาสาระและสิ่งที่เป็นความรู้เข้าไปในสมอง แล้วจึงพัฒนาไปสู่ความคิด การตัดสินใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น จึงมีผู้กล่าวว่า การเรียนรู้ก็คือการจำนั่นเอง

3.1 ความหมายของการจำ

ในทางจิตวิทยาได้มีผู้ให้ความหมายของความจำไว้มากมาย

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528, หน้า 238) ให้ความเห็นว่าการจำหมายถึงความสามารถ สะสมประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม แล้วสามารถถ่ายทอดออกมาในรูปของการระลึกได้หรือจำได้

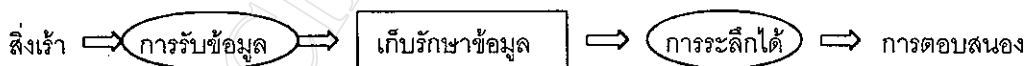
มาลินี จุฑะพ (2537) ได้ให้ความหมายของการจำว่า หมายถึง กระบวนการที่สมองเก็บสะสมสิ่งที่ได้เรียนรู้ไว้ และสามารถนำออกมาใช้ได้เมื่อถึงภาวะจำเป็น

ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2540) กล่าวว่า ความจำ คือการที่คนเราสามารถบอกถึงเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ ในอดีตได้

จากเอกสารเกี่ยวกับความหมายของการจำ สรุปได้ว่า ความจำหมายถึงความสามารถในการสะสมประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้แล้วสามารถแสดงประสบการณ์ดังกล่าวออกมาในรูปของการระลึกได้หรือการแสดงออกทางพฤติกรรม

3.2 ขบวนการและขั้นของการจำ

นักจิตวิทยาได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องของความจำและได้ให้ข้อสรุปกระบวนการของระบบความจำมนุษย์ดังต่อไปนี้

การรับข้อมูล (Encoding) หมายถึงการที่ระบบประสาทสัมผัสรับสิ่งเร้าในรูปของข่าวสารหรือข้อมูลเข้ามา

การเก็บรักษาข้อมูล (Storage) หมายถึง การเก็บรักษาข้อมูลที่ได้รับมาไว้ในสมอง ซึ่งมักจะเก็บตามลักษณะของการรับสัมผัส เช่น โฉมของการมองเห็นรูปภาพ หรือการได้ยินเป็นต้น

การระลึกได้ (Recall) หมายถึง การเอาข้อมูลที่เก็บไว้มาใช้

(มธุรส สว่างบำรุง, 2542 , หน้า 189-190)

3.3 ทฤษฎีความจำสองขบวนการ

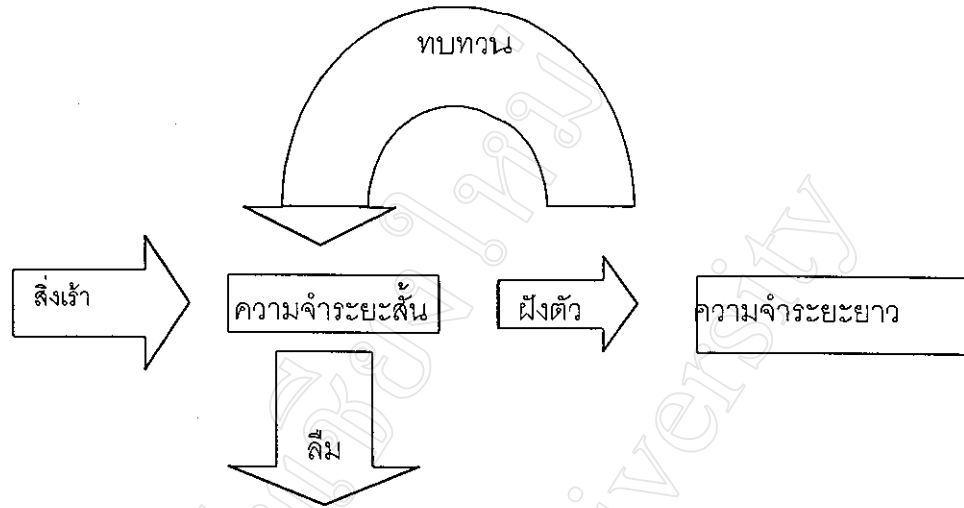
การที่คนเราสามารถจำหรือนึกถึงเหตุการณ์ต่างๆได้นั้น ย่อมมีปัจจัยหลายอย่าง ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้สร้างทฤษฎีความจำเพื่ออธิบายธรรมชาติของความจำหลายทฤษฎี หนึ่งในทฤษฎีที่น่าสนใจ คือ ทฤษฎีความจำสองขบวนการ (Two-Process Theories of Memory) ซึ่งแบ่งความจำเป็นสองชนิด คือ ความจำระยะสั้น (Short-Term Memory หรือ STM) และความจำระยะยาว (Long-Term Memory หรือ LTM) (ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540, หน้า 177)

ความจำระยะสั้น เป็นความจำชั่วคราว สิ่งใดก็ตามที่ได้เข้ามาโดยประสาทสัมผัสแล้ว ไม่ได้รับการทบทวนหรือทอ้งซ้ำ ความจำในสิ่งนั้นจะสลายตัวไปอย่างรวดเร็ว ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความจำระยะสั้น คือ เป็นความสามารถในการจำที่ค่อนข้างจำกัด สำหรับผู้ใหญ่ทั่วไปจะจำได้ประมาณ 7 ± 2 ตัวเท่านั้น

ความจำระยะยาว เป็นความจำที่มีความคงทนถาวรกว่าความจำระยะสั้น เราจะไม่รู้สึกในสิ่งที่จำอยู่ในความจำระยะยาว แต่เมื่อต้องการใช้หรือมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาสะกิดใจ ก็สามารถจะรื้อฟื้นขึ้นมาได้ ตัวอย่างได้แก่ การจำเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นเมื่อหลายชั่วโมงก่อน หลายวันก่อนหรือหลายปีก่อน ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆที่เคยได้รับตั้งแต่จำความได้ล้วนเป็นความจำระยะยาวทั้งสิ้น

มีข้อสังเกตว่า เมื่อประสาทสัมผัสรับข้อมูลเข้ามาก็จะเป็นความจำระยะสั้นก่อนต้องมีการทบทวนเสมอ มิฉะนั้นข้อมูลเหล่านั้นจะหายไปอย่างรวดเร็ว ในการทบทวนนั้นเราจะไม่สามารถทบทวนทุกสิ่งที่เข้ามาอยู่ในความจำระยะสั้น ดังนั้นจำนวนสิ่งของที่เราจะจำได้ในความจำระยะสั้นจะมีจำกัด เช่น ถ้าเป็นชื่อคน เราอาจทบทวนได้เพียงสามถึงสี่ชื่อ ในขณะที่หนึ่งๆการทบทวนป้องกันไม่ให้ความจำสลายตัวไปจากความจำระยะสั้นและสิ่งใดก็ตามถ้าอยู่ในความจำระยะสั้นเป็นเวลายาวนาน สิ่งนั้นก็จะมีโอกาสฝังตัวในความจำระยะยาวยิ่งมาก ถ้าคนเราจำสิ่งใดไว้ในความจำระยะยาว สิ่งนั้นก็ติดอยู่ในความจำตลอดไป อาจแสดงขบวนการของความจำระยะสั้น และขบวนการของความจำระยะยาว ได้ดังรูป

ภาพประกอบ 2 แสดงทฤษฎีความจำสองกระบวนการ

3.4 ประเภทของการจำ

มาลีนี จุฑะรพ (2537) การจำแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การจำได้ (Recognition) ได้แก่ การจำสิ่งที่เราเคยรับรู้หรือเคยรู้จัก เมื่อเราได้พบอีกครั้งหนึ่ง เช่น การสามารถจำคุณครูที่เคยสอนเราได้
2. การระลึกได้ (Recall) ได้แก่ การจำในสิ่งที่เคยรับรู้หรือเคยเรียนรู้มาก่อน โดยไม่ต้องพบเห็นสิ่งนั้นอีกเช่น ปัจจุบันเราสามารถท่องสูตรคูณ หรือท่องบทอาขยานที่เคยท่องได้ในชั้นประถม โดยไม่ต้องดูบทสูตรคูณหรือบทอาขยานนั้นๆเลย เป็นต้น
3. การเรียนรู้ใหม่ (Relearning) ได้แก่ การจำในสิ่งที่เคยรับรู้หรือเคยเรียนมาก่อน แต่บัดนี้ลืมไปแล้ว เมื่อกลับมาเรียนรู้ใหม่ ปรากฏว่าเรียนได้รวดเร็วหรือจำได้เร็วกว่าในอดีต เช่น เคยท่องสูตรคูณ 12×1 ถึง 12×12 ได้ แต่บัดนี้ลืมแล้ว ก็เริ่มท่องใหม่ปรากฏใช้เวลาในการท่องน้อยลง เป็นต้น
4. การระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีต (Reintegration) ได้แก่ การจำเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันในอดีตได้ เมื่อพบเห็นเหตุการณ์บางอย่างที่เกี่ยวข้องกัน เช่น เมื่อนักศึกษาเข้าห้องสอบในขณะที่ทำข้อสอบไม่ได้ ทำให้ต้องใช้การจำประเภทนี้ โดยอาจจะต้องระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตว่า ในขณะที่ฟังครูสอนเรื่องนี้นั้น ครูได้ยกตัวอย่างหรือครูได้อธิบายไว้ว่าอย่างไร เป็นต้น

3.5 วิธีการปรับปรุงความจำ

ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2540, หน้า 177)กล่าวว่า สิ่งที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวันของคนเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอายุมากขึ้น มักจะมีปัญหาในการที่

เป็นคนขี้ลืม หรือจำไม่เก่งเหมือนเด็กๆ นักจิตวิทยาหลายท่านได้เสนอแนะวิธีต่างๆ ที่จะช่วยให้จำได้ขึ้นด้วยวิธีการดังต่อไปนี้คือ

1. การจัดระเบียบ คือการจัดสิ่งเร้าหลายๆ สิ่งให้เป็นระเบียบ อาจจะโดยการรวมเป็นกลุ่ม เช่น สิ่งที่อยู่ใกล้ๆ กันคล้ายๆ กันหรือสัมพันธ์กันก็จัดเป็นกลุ่มเดียวกัน หรือโดยการจัดแบ่งสิ่งเร้าเหล่านี้ออกเป็นประเภทต่างๆ ตามคุณสมบัติร่วมกัน เช่น จัดมังคุด ส้มโอ น้อยหน่า มะม่วง เป็นกลุ่มผลไม้ แก้ว อ้อ ใต้ะ ม้านั่ง เป็นกลุ่มเครื่องเรือน ฯลฯ

ก. การจัดหมวดหมู่ ความจำจะมีได้ง่ายถ้าหากเราจัดประเภทของสิ่งที่จะทำ ให้เป็นหมวดหมู่เดียวกันหรือประเภทเดียวกันเรียงกันไปตามลำดับไป เช่นการแบ่งหมวดของบัตรรายการหนังสือในห้องสมุดหรือการแบ่งสิ่งเร้าน้อยหน่า และมะม่วงได้

ข. การจัดกลุ่ม ในการจำตัวเลข เช่น หมายเลขประจำตัวสมาชิกสหกรณ์ หมายเลขประจำตัวนิสิตนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ถ้ามีตัวเลขมากกว่า 4 ตัวขึ้นไป การแบ่งตัวเลขออกเป็นกลุ่มย่อยๆ จะช่วยให้จำได้ง่ายและจำได้นานขึ้น เช่น

25743 เป็น 25 – 743

527979 เป็น 5270-979

หรือ 23890284 เป็น 238 – 902 – 84

การจัดแบ่งสิ่งเร้าออกเป็นกลุ่มนอกจากจะทำให้การจำตัวเลขเป็นจังหวะแล้ว ยังเป็นการรวมหน่วยเล็กๆ เป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น เช่น รวมเลขสามตัวเป็นหนึ่งหน่วย ทำให้จำได้ง่ายขึ้น ในการประกาศหมายเลขลอตเตอรี่ ผู้ประกาศจะอ่านตัวเลขถูกรางวัลซึ่งมีเลข 7 ตัวเป็น 2 จังหวะ ซึ่งง่ายแก่การจำมาก (ชัยพร วิชชาวรุณ , 2520)

2. การสร้างภาพในใจ ถ้าต้องการจะจำโคลงสับทหนึ่ง การนึกภาพตามลักษณะคำบรรยายของโคลงจะช่วยให้จำโคลงบทนั้นได้ง่ายยิ่งขึ้น แม้การสร้างภาพในใจจะเป็นสิ่งที่ให้คำจำกัดความยาก แต่ทุกคนที่คุ้นเคยกับสิ่งนี้ มีความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องความง่ายหรือยากในการนึกภาพ และยิ่งมีมากขึ้นในเรื่องความแจ่มชัดของภาพที่สร้างขึ้น

ผลการสร้างภาพในใจที่มีต่อความจำนั้น สามารถนำไปศึกษาทดลองได้ โดยทั่วไปจะให้ผู้เรียนดูบัตรคำทีละบัตรจากทั้งหมด 100 บัตร แต่ละบัตรจะเขียนคำนาม 2 คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กันทางความหมายไว้คู่กัน เช่น สุนัข - รถจักรยาน และบอกผู้เรียนว่าต่อไปจะทดสอบความจำด้วยการให้เห็นคำแรก แล้วผู้เรียนต้องบอกคำคู่ของมันออกมาผู้เรียนในกลุ่มหนึ่งจะได้รับคำแนะนำให้สร้างภาพของคำแต่ละคำในบัตร และนำมาเกี่ยวข้องกันทางใดทางหนึ่ง ผู้เรียนในอีกกลุ่มหนึ่งจะได้รับคำแนะนำให้ท่องจำคำคู่ในแต่ละบัตรได้ดี จนกระทั่งว่าสามารถจำคำคู่ของมันได้ เมื่อเวลาทดสอบผู้ทดลองให้เวลาผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มเท่าๆกัน ผลการทดลองพบว่าผู้เรียนในกลุ่มแรกจำคำคู่ในบัตรได้มากกว่ากลุ่มหลังมาก

3. การเรียนเกินพอ คือการศึกษาเนื้อหาเดิมซ้ำๆอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความจำในสิ่งนั้นดีขึ้น เช่นการจำชื่อวัน ชื่อเดือน ฯลฯ เมื่อสมัยเป็นเด็ก ซึ่งกว่าจะจำได้หมดต้องใช้เวลาจำแล้วจำอีก ซ้ำๆกันหลายๆครั้ง

4. การทดสอบด้วยตนเอง การทดสอบในขณะที่เรียน จะช่วยให้จำบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เมื่ออ่านหนังสือจบ 1 บท แล้วก็ปิดหนังสือระลึกทบทวนหรือทดสอบดูว่าสิ่งที่กล่าวในหนังสือมีอะไรบ้าง ถ้าหากยังระลึกไม่ได้หมดก็อ่านซ้ำอีก 1 ครั้ง และศึกษาเพิ่มเติมส่วนที่ยังจำไม่ได้ให้มากกว่าส่วนอื่น แล้วปิดหนังสือระลึกทบทวนอีกจนจำได้หมด ในการท่องบทอาขยานก็เช่นกัน ถ้าจะใช้วิธีศึกษานึกทดสอบควบคู่กันไป คืออ่าน 1 เทียว ปิดหนังสือท่องพยายามท่องติดตรงที่ใด ก็เปิดดูตรงนั้น ทำแบบนี้เรื่อยๆจนท่องได้หมด (ชัยพร วิชชาวรุณ , 2520)

3.6 การวัดความคงทนในการเรียนรู้

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2538, หน้า 242-248) ได้กล่าวถึงการวัดความคงทนทางการเรียนรู้ไว้ว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ไปแล้วจะมีการคงไว้ซึ่งผลการเรียนรู้ หรือสามารถระลึกได้ต่อสิ่งเร้าที่เคยได้เรียนหรือเคยมีประสบการณ์รับรู้มาแล้ว โดยจะทิ้งไว้สักระยะหนึ่งแล้วจึงทำการวัดจึงเรียกว่า การวัดความคงทนในการเรียนรู้หรือการทดสอบความจำ ซึ่งมีวิธีวัดอยู่ 3 วิธี คือ

การจำได้ (Recognition) เป็นการทดสอบความจำ โดยการปรากฏสิ่งเร้าที่เคยประสบมาแล้วในอดีตปะปนกับสิ่งเร้าใหม่ๆ แล้วให้ชี้ว่าสิ่งเร้าใดเป็นสิ่งเร้าเดิมได้ถูกต้อง เช่น การชี้ตัวผู้ต้องหาบนโรงพัก โดยมีผู้ต้องหาปะปนอยู่กับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกัเหตุการณ์นั้นๆ

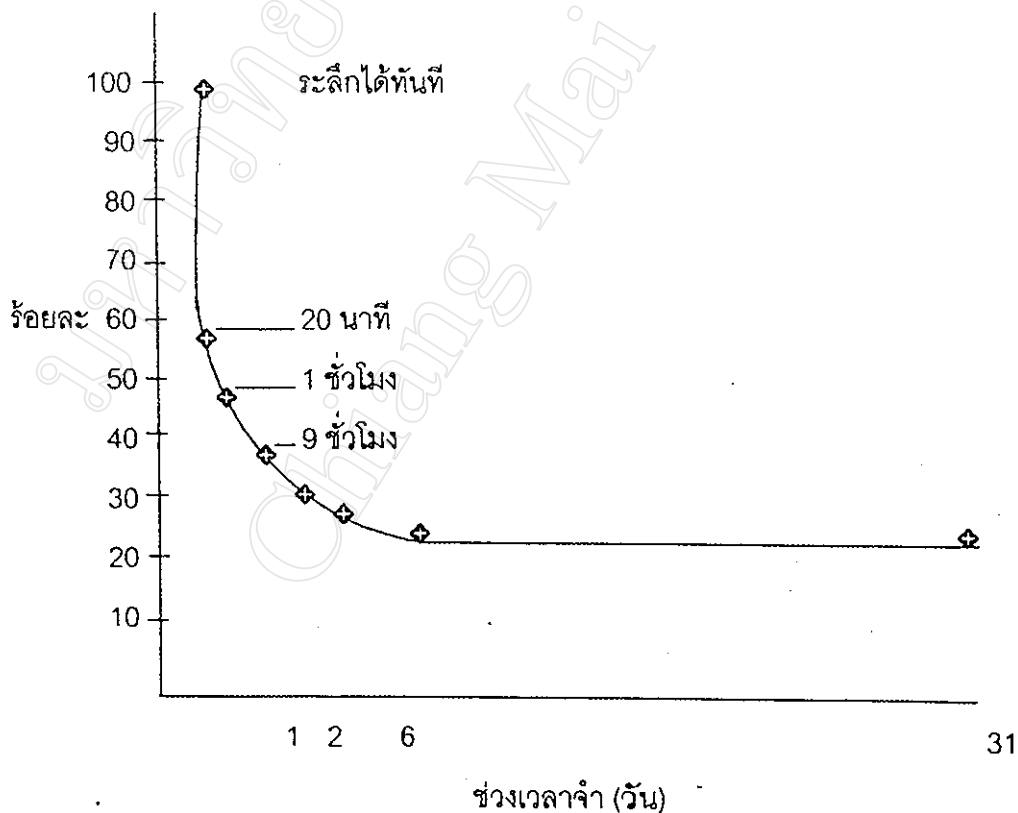
การระลึกได้ (Recall) เป็นการระลึกสิ่งที่เคยประสบในอดีตออกมาโดยไม่มีสิ่งเร้าที่เคยประสบมาปรากฏให้เห็น

การเรียนรู้ซ้ำ (Relearning) หมายถึง การทำซ้ำๆ หรือเสนอสิ่งเร้าซ้ำๆการเรียนรู้แบบนี้

มักใช้วัดด้วยเวลาหรือจำนวนครั้งการวัดความจำ โดยการเรียนซ้ำนี้มีความไวในการวัดมากกว่าการจำได้และการระลึกได้ กล่าวคือ ความจำบางอย่างเหลือน้อยจนไม่อาจวัดได้ด้วยวิธีการจำหรือการระลึก แต่เมื่อใช้วิธีการเรียนซ้ำก็จะพบว่ายังมีความจำเหลืออยู่ เช่น เมื่อเยาววัยเราเรียนรู้การท่องอาขยานบทหนึ่งถึง 10 ครั้ง จึงจำได้ ครั้นโตขึ้นเราคิดว่าลืมบทอาขยานนั้นไปแล้วแต่ถ้าต้องการเรียนรู้ใหม่จะใช้ระยะเวลาในการท่องจำเพียง 5 ครั้งหรือน้อยกว่า 10 ครั้ง ก็จำได้

ในปี ค.ศ.1885 นักจิตวิทยาชื่อ Herman Ebbinghaus ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับความจำด้วยตนเอง โดยพยายามจำคำที่ไร้ความหมายครั้งละหลาย ๆ พยางค์ แล้วปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปจนไม่สามารถนึกพยางค์ไร้ความหมายเหล่านั้นได้ทุกพยางค์ จากนั้น Ebbinghaus ได้อ่านพยางค์ไร้ความหมายนั้นซ้ำจนจำได้อีก ซึ่งได้พบว่าความจำที่วัดจากการเรียนซ้ำนี้ลดลงอย่างรวดเร็วในระยะแรกๆ หลังจากนั้นความจำค่อยๆ หายไปที่ละน้อย ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงผลการทดลองกับตนเองเกี่ยวกับการจำ-ลืมของ Ebbinghaus

จากภาพประกอบ จะเห็นได้ว่า ความจำจะสูญหายไปอย่างรวดเร็วในระยะเวลา 20 นาทีแรก จนถึง 9 ชั่วโมงแรก กล่าวคือ เวลาผ่านไป 20 นาที ความจำจะลดลงเหลือน้อยกว่าร้อยละ 60 เมื่อเวลาผ่านไป 1 ชั่วโมง ความจำจะลดลงเหลือน้อยกว่าร้อยละ 50 และเหลือน้อยกว่าร้อยละ 40 เมื่อเวลาผ่านไป 9 ชั่วโมงแรก จากนั้นจะค่อยๆ ลดหายไปเรื่อยๆ จนถึงประมาณร้อยละ 20 ในเวลาประมาณ 31 วัน จึงกล่าวได้ว่า แม้จะเป็นการเรียนรู้ซ้ำ แต่หากสิ่งที่เรียนเป็นสิ่งที่ไม่มี ความหมายและไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนแล้ว ความจำจะลดลงไปมาก (มธุรส สว่างบำรุง, 2542, หน้า 203)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับความคงทนทางการเรียนรู้ สรุปได้ว่า ความคงทนทางการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนจำสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วได้อย่างดีก็จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ออกมาใช้ประโยชน์ได้เมื่อต้องการโดยเฉพาะการเรียนรู้คำศัพท์ซึ่งนักเรียนจะต้องจดจำคำศัพท์ เพื่อนำคำศัพท์ไปใช้ประโยชน์ในด้านฟัง พูด อ่าน และเขียนต่อไป แต่ความคงทนทางการเรียนรู้นั้นมีส่วนสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน ถ้านักเรียนได้รับการสอนที่สร้างความเข้าใจ และฝึกทักษะอย่างพอเพียงแล้วจะทำให้เกิดความคงทนทางการเรียนรู้ ในการวิจัยครั้งนี้ หลังจากทดลองสอนเสร็จสิ้นแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยจึงทดสอบวัดความคงทนทางการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง สาเหตุที่ใช้เวลาสองสัปดาห์แล้วจึงวัดความคงทนทางการเรียนรู้ เนื่องจากตามทฤษฎีความจำสองกระบวนการของ Atkinson and Shiffrin (1968 อ้างใน ชัยพร วัชชาวุธ, 2520) ได้ อธิบายไว้ว่า ช่วงระยะเวลาที่ความจำระยะสั้นจะฝังตัวกลายเป็นความจำระยะยาวหรือความคงทนในการเรียนรู้จะใช้เวลาประมาณ 14 วัน หลังจากเกิดการเรียนรู้จากทฤษฎีความจำสองกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยทดสอบความคงทนทางการเรียนรู้หลังจากทดลองสอนเสร็จสิ้นแล้วเป็นเวลา 2 สัปดาห์ หรือ 14 วัน

4. เอกสารที่เกี่ยวกับการเขียนอนุเจต

4.1 ความหมายของอนุเจตหรือย่อหน้า (Paragraph)

ชนะ เวชกุล (2524, หน้า 16) กล่าวว่า อนุเจต (Paragraph) คือย่อหน้าหนึ่งของเรื่องซึ่งประกอบด้วยประโยคหลายๆ ประโยคมาเรียบเรียงให้ต่อเนื่องกัน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และแต่ละอนุเจตนั้น ต้องแสดงความคิดเห็น หรือมีใจความเพียงประการเดียว ส่วนจะมีความยาวเพียงใดนั้นมิได้จำกัดตายตัว ขึ้นอยู่กับความสำคัญของเนื้อหาที่นำมาเขียน

สมพร มันทะสูตร แห่งพิพัฒน์ (2540, หน้า 87) กล่าวว่า ย่อหน้า คือข้อความตอนหนึ่งๆ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเรื่องราวต่างๆ ย่อหน้าแต่ละย่อหน้าจะประกอบด้วยใจความสำคัญหนึ่งอย่าง และส่วนขยายใจความสำคัญนั้นให้เป็นที่เข้าใจชัดเจน

อัญชลี ทองเอน (2541, หน้า 53) กล่าวว่า ย่อหน้า หมายถึง ความเรียงที่มีความคิดเรื่องเล็กเรื่องเดียว กล่าวคือ เมื่อกล่าวถึงความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจบแล้ว พอจะกล่าวถึงเรื่องอื่นก็ต้องย่อหน้าใหม่ หนึ่งย่อหน้าเท่ากับพูดเรื่องหนึ่งเรื่อง ดังนั้นการเขียนเรื่องใหญ่จึงประกอบด้วยเรื่องเล็กๆหลายเรื่องรวมกันอย่างไรก็ตาม หนึ่งย่อหน้าควรมีไม่น้อยกว่า 2 – 3 ประโยค หรืออาจกล่าวได้ว่า ในหนึ่งย่อหน้า จะมีกี่ประโยคก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของย่อหน้านั้นๆ

4.2 องค์ประกอบของอนุเจตหรือย่อหน้า

การเขียนย่อหน้าหนึ่งๆมีหลักสำคัญที่ควรรู้ คือ ในย่อหน้ามีส่วนประกอบ 2 ส่วน ดังนี้ (สมพร มันทะสูตร แห่งพิพัฒน์, 2540, หน้า 88-89 และ อัญชลี ทองเอน, 2541, หน้า 59-69)

1. **ประโยคใจความสำคัญ หรือประโยคหลัก (Main Idea)** ซึ่งเป็นประโยคความความหรือสรุปความคิดของย่อหน้าไว้ทั้งหมด ประโยคแบบนี้จะอยู่ในส่วนใดของย่อหน้าก็ได้ ตามปกติมักจะอยู่ตอนต้นของย่อหน้า บางครั้งอาจอยู่ท้าย บางทีอยู่ทั้งตอนต้นและตอนท้าย วิธีที่ง่ายคือการวางประโยคใจความสำคัญไว้ตอนต้นย่อหน้า ทั้งนี้เท่ากับการจำกัดขอบเขตของย่อหน้าไว้ตั้งแต่ต้นว่าจะเขียนในประเด็นใด และบางครั้งอาจวางประโยคใจความสำคัญไว้ตอนท้ายอีกครั้งก็ได้ เพื่อเป็นการสรุปเน้นย้ำประเด็นสำคัญที่กล่าวถึงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. **ประโยคขยายความ** คือประโยคที่ช่วยขยายความหรือสนับสนุนประโยคใจความสำคัญให้ชัดเจน ตามปกติประโยคขยายความจะมีจำนวนมากกว่าประโยคใจความสำคัญ และการขยายข้อความมีหลายวิธีด้วยกันเช่น การอธิบาย, การยกตัวอย่าง, การให้เหตุผล และการเปรียบเทียบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรื่องที่เขียนว่าควรจะใช้วิธีขยายความประโยคสำคัญในย่อหน้านั้นเป็นแบบใด

4.3 รูปแบบการเขียนอนุเจต

พูนรัตน์ แสงหนุ่ม (2538, หน้า 71) ได้แบ่งรูปแบบงานเขียนอนุเจตออกเป็น 5 รูปแบบดังต่อไปนี้

3.1 การเขียนอนุเจตเชิงบอกเล่า (Narration)

3.2 การเขียนอนุเจตเชิงพรรณนา (Description)

3.3 การเขียนอนุเจตเชิงเปรียบเทียบเหมือนและเปรียบเทียบต่าง (Comparison & Contrast)

3.4 การเขียนอนุเจตเชิงลำดับขั้นตอน (Process)

3.5 การเขียนอนุเจตเชิงเหตุผล (Cause & Effect)

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เน้นการเขียนอนุเจตเชิงบอกเล่ารูปแบบเดียว ซึ่งอนุเจตเชิงบอกเล่าประกอบด้วย การเล่ากิจวัตรประจำวัน (Daily activities) หรือการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน (Habitual actions) และเล่าเหตุการณ์ในอดีต (Past events) หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต (Past experience)

4.4 วิธีเขียน

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเริ่มแปรเปลี่ยนไปจากเดิม (Traditional approach) ซึ่งเน้นผลงานเขียนหรือเน้นผลผลิตของผู้เขียน (Product) มาเป็นแบบใหม่ (New approach) ซึ่งเน้นกระบวนการเขียน (Process)

การเขียนแบบเน้นกระบวนการนี้ เป็นกระบวนการแสวงหาเชิงสร้างสรรค์โดยมีลักษณะผสมผสานระหว่างเนื้อหาและภาษา นั่นคือ เป็นการใช้ภาษาเพื่อค้นหาสิ่งทีนอกเหนือความรู้เดิมที่มีอยู่ การเขียนจึงเป็นเครื่องมือในการค้นหาความหมายจากประสบการณ์ของผู้เขียนเพื่อจะได้นำสิ่งเหล่านี้มาเสนอผู้อ่าน นอกจากนั้นการเขียนมิใช่เป็นเพียงเครื่องสะท้อนความคิดของผู้เขียนเท่านั้น ยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดได้อีกด้วย ดังนั้นการเขียนจึงเป็นกระบวนการทั้งให้และรับ (Taylor, 1984, pp.1-15)

Hayes (1987, pp. 162-178) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนการเขียนแบบเน้นผลงานและแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนเกรดเจ็ดจำนวน 98 คนในรัฐนิวเจอร์ซีย์ เป็นเวลา 6 เดือน ได้ค้นพบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบเน้นกระบวนการมีพัฒนาการในการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบเน้นผลงาน

ส่วนในประเทศไทยมีผู้ศึกษาการเขียนแบบเน้นกระบวนการกับผู้เรียนในระดับต่างๆกัน ซึ่งผลการศึกษพบว่าการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการให้ผลที่น่าพอใจ

พูนรัตน์ แสงหนุ่ม (2538) ได้ทำการศึกษาผลของวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ และความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนของ

นักเรียนโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนการเขียนด้วยวิธีสอนแบบเน้นกระบวนการมีคะแนนความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนการเขียนด้วยวิธีการแบบเดิม และนักเรียนที่ได้รับการสอนการเขียนด้วยวิธีสอนแบบเน้นกระบวนการและวิธีสอนแบบเดิมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนแตกต่างกัน

ในระดับมัธยมศึกษาชั้น สโมสร ธรรมสารโสภณ (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเน้นกระบวนการและแบบเน้นผลงานกับนักเรียนโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ในปี พ.ศ. 2533 จำนวนสองกลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเน้นกระบวนการจำนวน 47 คน และกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเน้นผลงานจำนวน 55 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

จักรภพ วิชัยพันธ์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนเขียนภาษาอังกฤษที่เน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งเป็นการยืนยันว่ารูปแบบการสอนนี้มีประสิทธิภาพต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างแท้จริง

สำหรับขั้นตอนการเขียนนั้น ได้มีผู้เสนอขั้นตอนการสอนไว้อย่างหลากหลายต่าง ๆ กันดังนี้ River & Temperly (1976, pp. 320 อ้างใน พิมพ์พันธ์ เวสสะโกศล, 2533, หน้า 52-53) ได้เสนอขั้นตอนการสอนแบบเน้นกระบวนการดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 ผู้เรียนทั้งชั้นอภิปรายและปรึกษากันเกี่ยวกับข้อมูลที่ใช้ในการเขียนในการอภิปรายนี้ รวมถึงการเรียบเรียงความคิดอย่างมีระบบประกอบด้วยความคิดหลัก และรายละเอียดสนับสนุน ตลอดจนวิธีการเสนอข้อเขียนที่จะทำให้ผู้อ่านสนใจ

ขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อลงมือเขียน หรืออาจจะเขียนคนเดียวก็ได้

ขั้นที่ 3 นำข้อเขียนมาวิจารณ์กันในกลุ่ม แก้ไขเกี่ยวกับการเลือกใช้คำและโครงสร้างประโยค

ขั้นที่ 4 อ่านร่างที่แก้ไขอีกครั้ง คราวนี้เน้นที่ความราบรื่นของข้อเขียน

ขั้นที่ 5 แจกงานเขียนของกลุ่มที่แก้ไขแล้วให้นักเรียนทั้งชั้นทำการวิจารณ์

นอกจากนี้ Kelly (1984, pp. 90) และ Proett & Gill (1986, pp. 2-4) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ขั้นตอนในการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการควรแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมหรือขั้นก่อนเขียน เป็นขั้นที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด รวบรวมและเรียบเรียงความคิดดังกล่าวไว้ในขั้นการเขียน กิจกรรมที่ทำให้เกิดความคิดในขั้นนี้ได้แก่ การอ่าน การอภิปราย การระดมสมอง การสังเกต การร่างรายการ การทำผังความสัมพันธ์ และการทำโครงร่างงานเขียน เป็นต้น

2. ขั้นเขียน เป็นขั้นที่รวบรวม เรียบเรียงความคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น คือการเขียนแผนร่าง

3. ขั้นหลังการเขียน ผู้เขียนจะนำเอาแผนร่างมาแก้ไขทบทวนปรับปรุงหลังจากเพื่อนหรือผู้อ่านได้วิจารณ์หรือให้ข้อคิดเห็น เสนอแนะแล้ว เป็นการปรับทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ กล่าวโดยสรุปก็คือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดขั้นตอนการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนสำคัญสามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นก่อนการเขียน เป็นขั้นที่ใช้กิจกรรมในการค้นหา สืบหาข้อมูลความคิด และจัดเตรียม รวบรวมข้อมูลและความคิดเหล่านั้นเพื่อเตรียมเขียน ขั้นนี้ช่วยให้ผู้เขียนได้สำรวจและประเมินหัวเรื่องที่จะเขียนไม่ว่าเรื่องนั้นได้ถูกกำหนดให้เขียนหรือให้คิดหาเองอย่างอิสระก็ตาม

2. ขั้นการเขียน เป็นขั้นที่ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความคิดหรือข้อมูลที่เตรียมไว้เขียนแผนร่างฉบับแรก ในการเขียนให้คำนึงถึงเนื้อความเป็นหลัก

3. ขั้นหลังการเขียน เป็นขั้นทบทวน ปรับปรุง แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหาและการใช้ภาษาในแผนร่าง ทั้งนี้เป็นการปรับตามคำแนะนำและข้อมูลที่ได้จากผู้อ่านเอง

4.5 เกณฑ์การประเมินการเขียนอนุเจตหรือย่อหน้า

อัญชลี ทองเอน (2541, หน้า 54) กล่าวว่าหลักเกณฑ์การตรวจสอบว่าย่อหน้าแต่ละย่อหน้าอยู่ในเกณฑ์ดีหรือไม่นั้น ควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. มีความสมบูรณ์ของประเด็นเนื้อหาที่ต้องการบอกกล่าว
2. มีเอกภาพ (Unity) คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของย่อหน้า กล่าวถึงเรื่องเดียวมีจุดมุ่งหมายเพียงอย่างเดียว
3. มีสารัตถภาพ (Emphasis)
4. มีสัมพันธภาพ (Coherence) คือ ความสัมพันธ์อันเกี่ยวเนื่องของประโยคในย่อหน้าด้วยวิธีการต่างๆ

นอกจากนี้ สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์ (2540, หน้า 87-88) ได้แบ่งการพิจารณา

ลักษณะของย่อหน้าที่ดีออกเป็น 2 ประเด็นคือ ด้านเนื้อหาและวิธีเขียน

1. ด้านเนื้อหา

1.1 มีใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว ส่วนข้อความอื่นๆ จะเป็นส่วนขยายจุดสำคัญนั้น

1.2 มีความสัมพันธ์ดี เนื้อความในแต่ละย่อหน้าจะต้องมีความเชื่อมโยงกลมกลืนกันเป็นอย่างดี

1.3 มีความสมบูรณ์ แต่ละย่อหน้าจะต้องมีใจความสำคัญพร้อมข้อความขยายที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความสำคัญนั้นได้

2. ด้านวิธีเขียน

2.1 มีความแตกต่าง คือมีรูปแบบประโยคหลายๆแบบถ้าใช้รูปแบบเดียวกัน และมีความสั้นยาวใกล้เคียงกัน ก็จะทำให้ผู้อ่านเบื่อหน่าย

2.2 มีความเน้นน้ำหนัก คือมีการเน้นในจุดที่สำคัญของย่อหน้า ซึ่งอาจจะทำได้โดยการใช้คำหรือข้อความซ้ำๆ กันหรือกล่าวถึงส่วนที่ต้องการเน้นมากกว่าส่วนที่ไม่ต้องการเน้นเพื่อไม่ให้ข้อความที่เขียนเลือนลอยไร้น้ำหนัก

2.3 มีความชัดเจนกระชับ ควรใช้ข้อความที่กะทัดรัด เข้าใจง่ายและไม่กำกวม สำหรับเกณฑ์การตรวจงานเขียนอนุเจตในงานวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยได้ปรับเกณฑ์มาจากการตรวจงานเขียนระดับอนุเจต ของ Sullivan (1976, pp.151) และของ Jacob et al. (1981, pp. 30) เกณฑ์การตรวจงานเขียนระดับอนุเจต ของ Sullivan (1976, pp.151) ใช้เกณฑ์การตรวจตามลักษณะการเขียนที่มีการให้คะแนนแบบมาตราส่วนประเมินค่าตามลำดับคำแนะนำ หรือเกรด A, B, C, D และ E ดังนี้

เกณฑ์ตรวจงานเขียนตามลักษณะการเขียน

1. ประโยคที่เป็นใจความสำคัญของเรื่องชัดเจนหรือไม่	A B C D E
2. อนุเจตมีการเรียบเรียงความและการดำเนินเรื่องดีหรือไม่	A B C D E
ก. อนุเจตนำเสนอความคิดที่เป็นแกนกลางความคิดเดียวหรือไม่	A B C D E
ข. หัวเรื่องมีการดำเนินเรื่องและมีข้อสนับสนุนเพียงพอหรือไม่	A B C D E
ค. อนุเจตมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียว และต่อเนื่องกันดีหรือไม่	A B C D E
ง. อนุเจตมีความต่อเนื่องหรือความสละสลวยหรือไม่	A B C D E
3. อนุเจตใช้โครงสร้างประโยคดีหรือไม่	A B C D E

4. การเลือกใช้คำศัพท์สื่อสารอย่างได้ผลหรือไม่ A B C D E
5. อนุเหตุผลจากที่ผิดทางไวยากรณ์ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการสะกดคำหรือไม่ A B C D E
6. การเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่กำหนดมีการใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ A B C D E

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม _____ ระดับคะแนนของอนุเหตุผล _____

สำหรับแบบของ Jacob et al. (1981, pp. 30) ที่เรียกว่า ESL Composition Profile ได้
เสนอองค์ประกอบ น้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบ ระดับความสามารถในแต่ละองค์ประกอบ และ
เกณฑ์การให้คะแนนการตรวจเรียงความไว้ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 เกณฑ์การให้คะแนนงานเขียนของ Jacob et al. (1981, pp. 30)

องค์ประกอบ	คะแนน	ระดับ	คำอธิบายระดับ
เนื้อหา	27-30	ดีเยี่ยม- ดีมาก	แสดงความรู้ความเข้าใจ ได้เนื้อหาสมบูรณ์และไม่ออกนอกเรื่อง
	22-26	ดี – ปานกลาง	แสดงความรู้พอประมาณ การดำเนินเรื่องจำกัด ส่วนใหญ่ไม่ออกนอกเรื่อง แต่ยังขาดรายละเอียด
	17-21	พอใช้ – อ่อน	แสดงความรู้ที่จำกัด เนื้อหาน้อย การดำเนินเรื่องอ่อน
	13-16	อ่อนมาก	ไม่แสดงความรู้เลย
การเรียบเรียง	18-20	ดีเยี่ยม- ดีมาก	แสดงความคิดเห็นอย่างคล่องและชัดเจนมีข้อสนับสนุนไม่เป็นเยื่อ การเรียบเรียงความดี มีการจัดลำดับเหตุผล และความสอดคล้องดี
	14-17	ดี – ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ปะติดปะต่อ ใจความสำคัญชัดเจนดี แต่ข้อสนับสนุนน้อยไป การเรียบเรียงลำดับสมเหตุผลแต่ไม่สมบูรณ์
	10-13	พอใช้ – อ่อน	ไม่ปะติดปะต่อ ขาดการเสนอเหตุผลและการดำเนินเรื่อง
	7-9	อ่อนมาก	ไม่สื่อสารเลย ไม่มีการเรียบเรียงความจึงไม่เพียงพอที่จะประเมินได้
การใช้ศัพท์	18-20	ดีเยี่ยม- ดีมาก	วงศัพท์กว้างมีความรู้ ใช้คำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถสูงในการใช้รูปแบบภาษาที่เหมาะสม
	14-17	ดี – ปานกลาง	ใช้วงศัพท์กว้างพอ มีการใช้ศัพท์สำนวน การเลือกคำผิดในบางครั้ง แต่ความหมายชัดเจน
	10-13	พอใช้ – อ่อน	ศัพท์มีวงจำกัด ใช้ศัพท์ สำนวน การเลือกคำผิดบ่อยๆ ความหมายไม่ชัดเจน สับสน
	7-9	อ่อนมาก	ใช้การแปลคำต่อคำ รู้ศัพท์และสำนวนน้อยมาก

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน	ระดับ	คำอธิบายระดับ
การใช้โครงสร้าง/ ไวยากรณ์	22-25	ดีเยี่ยม- ดีมาก	ใช้โครงสร้างซับซ้อนอย่างมีประสิทธิภาพ ผิดน้อยมากในความสอดคล้องของการใช้ประธานและกริยา การใช้กาล จำนวน การเรียงคำตามหน้าที่ สรรพนาม คำบุพบทและคำนำหน้านาม
	18-21	ดี - ปานกลาง	ใช้โครงสร้างธรรมดาไม่ซับซ้อนแต่มีประสิทธิภาพ มีปัญหาเล็กน้อยในการใช้โครงสร้างที่ซับซ้อนที่มีที่ผิดหลายแห่งด้านความสอดคล้องทางไวยากรณ์ การใช้กาลจำนวน การเรียงคำตามหน้าที่ คำนำหน้านาม สรรพนาม บุพบท การใช้วลีต่อเนื่อง อนุประโยคและการละคำ แต่ความหมายส่วนใหญ่ชัดเจน มีปัญหาสำคัญๆในการสร้างประโยค ทั้งประโยคธรรมดาและประโยคซับซ้อน
	11-17	พอใช้ - อ่อน	ผิดบ่อยครั้งในการใช้ประโยคปฏิเสธ ความสอดคล้องของคำ กาล จำนวน การเรียงคำตามหน้าที่ คำนำหน้านาม บุพบท สรรพนาม การใช้วลีต่อเนื่องและอนุประโยคการละคำ ความหมายคลุมเครือ สับสน
	5-10	อ่อนมาก	แทบจะไม่สามารถสร้างประโยคใดๆได้ มีที่ผิดเต็มไปด้วยหมด
กลไวยากรณ์	5	ดีเยี่ยม- ดีมาก	แสดงความสามารถในการใช้ระเบียบวิธีทางการเขียน ผิดน้อยมากในด้านการสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้อักษรใหญ่ และการจัดอนุเจตน์น้อยมาก
	4	ดี - ปานกลาง	ผิดบางครั้งในด้านการสะกดคำ การใช้ตัวอักษรใหญ่ แต่ความหมายยังชัดเจนดี ไม่คลุมเครือ
	3	พอใช้ - อ่อน	ผิดบ่อยครั้งด้านการสะกดคำ การใช้เครื่องหมาย

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน	ระดับ	คำอธิบายระดับ
	2	อ่อนมาก	วรรณตอน การใช้อักษรใหญ่ ลายมืออ่านได้ยาก ความหมายคลุมเครือ สับสน ไม่รู้ระเบียบวิธีการเขียน มีแต่ที่ผิดทางการสะกด คำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้อักษร ใหญ่ การจัดอนุเจตลายมืออ่านไม่ออก

คะแนนรวม _____ ผู้อ่าน _____

ข้อคิดเห็น _____

จากรูปแบบการประเมินงานเขียนอนุเจตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ปรับเกณฑ์การประเมินงานเขียน โดยแบ่งการให้คะแนนในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

เนื้อหา	4	คะแนน
การเรียบเรียงความคิด	4	คะแนน
คำศัพท์	8	คะแนน
กลไวยาษา	4	คะแนน
รวม	20	คะแนน

ดังมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบดังตาราง

ตาราง 4 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนงานเขียนอนุเขตที่ใช้ในงานวิจัย

องค์ประกอบ	ระดับ	คะแนน	เกณฑ์
เนื้อหา	ดีมาก	4	● มีใจความสำคัญหนึ่งเดียวในอนุเขตและมีข้อสนับสนุนเพียงพอ และสมเหตุสมผล ● อนุเขตมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียว ต่อเนื่องกันดี ● เนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อเรื่องที่เขียน เขียนได้ดี มีความรู้ในเรื่องที่เขียนดี
	ดี	3	● มีใจความสำคัญหนึ่งเดียว แต่ยังขาดรายละเอียดสนับสนุนบางประการ ● อนุเขตมีความสัมพันธ์กันดี แต่บางครั้งมีการเชื่อมโยงความคิดผิดบ้าง ● เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับเรื่องที่เขียน
	พอใช้	2	● อนุเขตไม่มีความเป็นเอกภาพ ● ความสัมพันธ์ และความต่อเนื่องของเนื้อหามีน้อย ● มีความรู้ในเรื่องที่เขียนอย่างจำกัด เขียนได้ความน้อย ไม่สามารถขยายความได้
	อ่อน	1	● ไม่สามารถระบุได้ว่าประเด็นที่สำคัญของอนุเขตคืออะไร ● เนื้อหาไม่มีความสัมพันธ์ และต่อเนื่องกันเลย ● ไม่มีความรู้ในเรื่องที่เขียนเลย เขียนไม่ได้ความ เขียนไม่ตรงเรื่อง ไม่สามารถประเมินได้
การเรียบเรียงความคิด	ดีมาก	4	● เขียนได้อย่างชัดเจน กระชับรัดกุมและตรงจุด สามารถเรียบเรียงความคิดได้ดี แสดงความคิดอย่างต่อเนื่อง สมเหตุสมผล
	ดี	3	● เขียนแสดงใจความหลัก บางครั้งการลำดับความคิดยังไม่ต่อเนื่องแต่จับใจความได้ ไม่ค่อยมีรายละเอียด

ตาราง 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ระดับ	คะแนน	เกณฑ์
			มาสนับสนุนมากนัก
	พอใช้	2	เขียนแสดงใจความหลักได้ไม่ชัดเจน ขาดการลำดับความคิดและการพัฒนาความคิด
	อ่อนมาก	1	เขียนไม่รู้เรื่อง ไม่มีการประมวลความคิด หรือเขียนได้น้อยมากจนประมวลไม่ได้
คำศัพท์	ดีมาก	7-8	- เลือกใช้ศัพท์ จำนวนถูกต้อง เหมาะสม กระชับและมีประสิทธิภาพตามบริบท - ใช้คำถูกต้องตามหน้าที่ และมีประสิทธิผล - ใช้คำศัพท์ได้อย่างหลากหลาย และถูกต้องเหมาะสม
	ดี	5-6	- มีการใช้ศัพท์ จำนวน การเลือกคำ ผิดในบางครั้ง แต่คงความหมาย - ใช้คำส่วนมากถูกต้องตามหน้าที่และมีประสิทธิผล - ใช้คำศัพท์ได้อย่างหลากหลาย แต่บางครั้งไม่เหมาะสม
	พอใช้	3-4	- เลือกใช้ศัพท์ จำนวนผิดบ่อยๆ คำบางคำบอกความหมายไม่ชัดเจน สื่อความหมายไม่ตรงตามต้องการ - ใช้คำผิดหน้าที่บ่อยๆ - ใช้คำศัพท์ง่ายๆ แต่บางครั้งใช้ไม่เหมาะสม
	อ่อน	1-2	- เลือกใช้คำศัพท์ง่ายๆ ไม่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน - ใช้การแปลคำต่อคำ รู้ศัพท์ จำนวน น้อยมาก ใช้คำผิดหน้าที่บ่อยๆ - เลือกใช้คำศัพท์ไม่หลากหลาย และใช้ไม่เหมาะสม

ตาราง 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ระดับ	คะแนน	เกณฑ์
กลไกลภาษา	ดีมาก	4	มีความรู้ในเรื่องของกฎเกณฑ์ของการเขียนดี มีข้อผิดพลาดน้อยมากในเรื่องตัวสะกด เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้อักษรนำ
	ดี	3	พบข้อผิดพลาดในเรื่องตัวสะกด เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้อักษรนำเป็นบางครั้ง แต่ไม่ได้ทำให้ความหมายเปลี่ยน
	พอใช้	2	พบข้อผิดพลาดบ่อยครั้งในเรื่องตัวสะกด เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้อักษรนำ เขียนลายมืออ่านไม่ออก จับใจความไม่ได้
	อ่อน มาก	1	ไม่มีความรู้เรื่องกฎเกณฑ์การเขียนเลย พบแต่ข้อผิดพลาดในเรื่องตัวสะกด เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้อักษรนำ เขียนอ่านไม่ออก จับใจความไม่ได้เลย